Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 15 АПРЕЛЬ, 1980 ШУ. ● № 45 (6175). ● Мах 2 кепиг.

19 АПРЕЛЕ — Ерриссоюзни коммунистически СУББОТНИК

Накъсархой кийча ба

Коммунистически субботнике диэза дакъа лаца дика кийчбенаб Назрановски районан къахьегамхой. «Цlена шоатдийнахьа» хьинар айденна цар къахьегара мел эшар вlашlетlехьдинахьад районни штабо. Цуьна керте латт халкъа депутатий районни Совета исполкома председатель Х.-Б. Ю. Цароев.

— Цу дезача дийнахьа йоккха а хlамигlа а предприятешка, совхозашка, учрежденешна къахьегаш хургlа 34 эзар саг,—аьлар Цароева. — Штабо белгалдаьд де деза балхаш. Автотранспортни «Госкомсельхозтехника»-н предприятешкара, совхозашкара дукъайбола шоферашl, механизаторашl кхоадьача довгорга мовхьаш дlа-хьа кхухьаш кхашкара балхаш деш хургlа. Дукхьа цу дахьа дийнахьа бахча балхах арахецаргlа 240 эзар сома продукци. Хlаьта пох промышленни предприятешна — 110 эзар сома махка. Цу продукцех дакха дакъа лоац «Электроинструмент» заводо, трикотажни фабрико арахецача. Предприятеши, учрежденеши, совхоши болхлоша дlайоlгlаргlа городе а юртахьа а 18340 га, хьигуз а дакъ «Вторчермете» дlахьулургlа 230 тонни тиша аьшк, лосташ беш цlендергlа наьхьаш, майдаш, ковнаш, кхыдола балхаш дергlа.

1980 шера 1 Майга дола КПСС ЦК ТIАХЬЕХАМАШ

1. Даькъала хилда 1 Май — империализмана духьала, машар, демократи, социализм бахьан долаш лоаттабеча къовсамера къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча солидарноста Ди!

2. Массе а мехкий пролетареш вlашагlкхета!

3. Даькъала хийла марксизм-ленинизм — даим бахаш бола революциони интернациональни хьехам!

4. Даькъала хийла Советски Союза ленински Коммунистически парти — советски общества кулгалдеши лостам телаши бола низ!

Даькъала хийла партен халкъен сийлахь-йоккха йохаргйоаца цхьоагlо!

5. Бlаьшеренашка яхийла Владимир Ильич Ленина цlи гlулакхи!

6. Советски Союза гражданаш! Ленински хьисаре, коммунистически хьисапе даха, болх бе, къовсам лоаттабе lомале!

7. Сийле хийла сийлахь-доккхача советски халкъа — коммунизм хьалъечун, дерригача дунен тlара машар бахьан лерраlа къовсам лоаттабечун!

8. Якийла Советий Мехка турпала болхлой класс!

9. Бахалба сий дола колхозни ахархой!

10. Яхийла советски халкъа интеллигенци!

11. Даькъала хийла болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце йохаргйоаца цхьоагlо!

12 Даькъала хилда Советски Союза дерригача къаьмийи народностийи вежаратlха дола доттагlали йохаргйоаца цхьоагlон!

13. Даькъала хийла СССР Конституци — дунен-тlа эггара хьалхарча социалистически халкъаюкъарча паччахьалкхен Керттера Закон! Яхийла социалистически демократи!

14. Даькъала хийла халкъа депутатий Советаш!

Шерлулда къахьегамхоша паччахьалкхени обществан гlулакхашта доал деча лоацаш дола дакъа!

15. Советски Союза къахьегамхой! КПСС XXV съезда исторически решенеш кхоачашъяра тlехьа къовсам лоаттабе!

Биззагlа пайда эца дегlаенача социализма торонех!

16. Коммунисташ! Балха эффективности дикали айяр духьа дерригача халкъо лоаттабеча къовсаме хьалха хила.

17. Яхийла советски профсоюзаш — коммунизма школа, вай общества вlаштельни низ!

18. Кагий нахи мехкарийи! Тlаьlертте карадерзае знанеш, культура, профессиональни говзал! Коммунизм бахьан хьинаре къовсам лоаттабераш хила!

Яхийла Ленински комсомол — Коммунистически парте тешаме гlончеи денале резерви!

19. Бахалба советски кхалнах — коммунизм хьинаре хьалъераш. Сийле хийла кхалсага-нана!

Машари ирази хилда дерригача лаьттан тlарча берий!

20. Советски бlухой! Эргайоахаш тоье тlемен политически кийчо, фел йолаши тешамеи лораде советски халкъа машаре къахьегам, социализмана карагlдьнна сийлахь-доккха хlама!

Даькъала хилда сий дола СССР Герзашнара Низаш!

21. Бlаьшеренашка дахалда Сийлахь-боккхача Дай-мехка тlем тlа советски халкъа карагlдьнна ше санна кхы доаца денал!

Даим сийле хийла вай Даьхен сий, кортамукъале, ший лоlамагlа хилар бахьан лоаттабьача къовсаме байнача турпалий!

22. Советски Союза къахьегамхой! Хlара болха моттиге къахьегама овсарле, эффективности дикали айе!

Дерригa низаш тlадахийта яттагlа пятилетка толаме чакхъяккхара!

23. Сийле хийла коммунизм хьалхеча хьалха йоагlача цlе байранхаш лелаеча коллективай, пятилетка ударникий!

24. Промышленноста болхлой! Чlоагlбе вай Даьхен индустриальни низ!

Сихагlа кара а ерзае эффективно пайда а эца производственни низалех!

Балха юкъекхувла керда техника, прогрессивни технологи, дикагlйола опыт!

25. Советски Союза къахьегамхой! Сибарегlеви Гаьнарча Малхбоалени хlама хьакхолла низаш дегlакхувлар сихде!

Байкало-Амурски магистраль хьалъяр сихде!

26. Езача промышленноста болхлой! Производства технически боарам айбе!

Доагорца, энергеца, металлаца, бийдалца биззагlа lалашбе халкъа боахам!

27. Советски машинаш ераш! Хьаккхолла лакха овсарле йолаш, пайданегlа, тешанегlа йола машинаш, приборш, механизацеи автоматизацеи средстваш!

Ма могга тlо де lилма-технически прогресс сихъяра!

28. Химически промышленноста болхлой! Балха юкъекхувла лакхаэффективни технологи, биззагlа lалашбе халкъа боахам химически продукташцеи материалашцеи!

29. Промышленноста болхлой! Халкъа эша товараш дукхагlа арахеца, цар ассортимент шеръе, дикал лакхъе!

30. Гlишлонхойи монтажникаши! Ший хаинахьа болх бе йолаялийта низалаши объекташи, капитальни вложеней эффективность айе!

Гlирсаш дика, кхом беш, хlанзарча технически ларда тlа хьалде!

31. Транспортен бувзамеи болхлой! Халкъа боахама гlулакх делга тоаде, советски наьха хьашташ диззагlа кхоачашде!

32. Советски Союза къахьегамхой! Юрта боахам массе а овгlорахьен динамичнои дегlабоалабара тlехьа къовсам лоаттабе! Цуьна индустриализаци, химизаци, лаьтташта мелиораци сихагlа е, производствана специализаци, концентраци елга дегlадоаладе!

РСФСР Нечерноземни зона эргаяккхара комплексни программа хьинарегlа кхоачашъе!

33. Юрта боахама болхлой! Производства эффективность айе!

Лаьттах, техниках, удобренеех дикагlа пайда эца!

34. Колхозхойи совхозий болхлойи! Ялат, боамби, шекара свеклаш, коартолаш, баьцадараш дукхагlа даха а даха паччахьалкхенга доахка а доахка!

Хьокхаме чакхдоахаргда вай бlаьстан кхашкара балхаш!

Лаккхача хьувкъамца гlадъюгаргьа вай Даьхе!

35. Юрта боахама болхлой! Хьайбай боахама доакъара база чlоагlъе!

Дулх, шура фуаш, тха, кхыйола продукци дукхагlа а яккха паччахьалкхенга йохка а йохка!

36. Юрта боахама, заготовительни, транспортни, продукци чакхйоахача, торговле предприятей болхлой! Юртбоахама продукци йоа ма яйта!

Хьа мел даьккхар халкъа хьал-торонга дlадахийта хила деза!

37. Торговле, общественни кхачан, быта служба, жилищно - коммунальни боахама болхлой. Балха дикал, советски наха гlулакх дара культура айе!

38. Советски Союза къахьегамхой! Дисциплина чlоагlъе, хlара балха минут лорае!

Кхом беши эффективнои пайда эца металлах, бийдалах, доагорa-энергетически ресурсех!

39. Советски Союза гражданаш! Лора а е ал-сам а яха социалистически доалахье!

Пайда беш, дикача дас санна леладе мехка рузкъаш, вай lалам лораде!

40. Халкъа боахама специалисташ! Изобретателаши рационализатораши! Эргайоахаш тоье техника, технологи, производствана доал делга!

lилма-технически прогресс сихъяра тlехьа къовсам лоаттабе!

41. Советски lилмахой! Тохкамий эффективность айе, lилма производствацара бувзам чlоагlбе!

Сийле хийла советски lилма!

42. Идеологически фронта балхахой! Кхетам балара, информационни, пропагандистски балха lилман боарами дикали лакхъе!

Коммунистически идейность, вахара хьинаре иниъ — хlора советски сага!

43. Литературан искусствая деятелаш, культура балхахой! Вай сийлахь-йоккхача Даьхенна хила ма йоагlа произведенеш хьакхолла! Советски искусство партелен халкъален байракх лакха лелае!

44. Халкъа дешара балхахой! Дешар кьехара дикал лакхъе. Кхуаш йоагlа тlехье коммунизма уйла йолаш, дешарцеи къахьегамцеи сакхетаме гlулакх долаш хьалкхее!

45. Вузийи техникумийи балхахой! Специалистий идейни чlоагlали профессиональни кийчон тоае, lилма дегlадоаладе, коммунизм хьалъеча юкъекхухьа дакъа алсамдаккха!

46. Революце, тlема, къахьегама ветеранаш! Кагирхой хьехамчаш! Къонаноахал коммунистически партен советски халкъен революционни, тlема, къахьегама традицеш тlа хьалкхедеча хьинарегlа дакъа лаца!

47. Пионераши школьникаши, профессионально-технически училищай дешархой! Чlоагlа дукха еза советски Даьхе! Тlаьlертта карадерзае знанеши къахьегара говзал!

Ленина гlулакх бахьан, коммунизм бахьан хьинаре къовсам лоаттабераш хила кийчле!

48. Уникъlено лораю балхахой! Медицински гlулакх дикагlа деладеи цун культуреи айе! lилманеи практиканеи карагlдаьннарех дикагlа пайда эца!

49. Физкультурникаши спортсменаши! Советски спорта сийле лакхъе, Московски Олимпиада-80 тlаьlертта кийчле!

Физически культура — советски наьха хlара деннарча вахаре!

50. Вежарий моаршал да коммунистически болхлойи партешка!

Марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма ларда тlа чlоагlлойла дерригача дунен коммунистий цхьоагlон кхотабалари!

51. Даькъала хийла пролетарски интернационализм — дунен халкъашта юкъерча болхлой класса тохкамах чакхдаьннеи низ болеи герз!

52. Вежарий моаршал да социалистически мехкий халкъашка! Дегlа а йоагlийла чlоагl а йойла социализма дунен система!

Даькъала хийла социалистически содружества вежарашка йолча партейи халкъийи цхьоагlон кхоталлари!

53. Вежарий моаршал да турпалача вьетнамски халкъага!

54. Вежарий моаршал да денлача лаосски халкъага!

55. Вежарий моаршал да ший лоlамагlа, кортамукъа, халкъа Кампучи хьалъеча кампучийски халкъага!

56. Вежарий моаршал да апрельски революцена карагlдаьннараш къонахчал долаш лораеча афгански халкъага!

57. Дlайха моаршал да империалистически юкъегlертара хьадда духьала даьиначa иранийски халкъага!

58. Вежарий моаршал да капиталистически мехкий болхлой классага — монополей эксплуатацеи духьаи духьала, къахьегамхой бокъонаш бахьан, машар, демократи, социальни прогресс бахьан ше ца кхоеш къовсам лоаттабечунга!

59. Вежарий моаршал да колониальни духъах мукъадаьнначеи къаман кортамукъале чlоагlъяр, социальни прогресси бахьан денале къовсам лоаттабечеи халкъашка!

60. Дlайха моаршал да империализмана духьала, континент колониализмахи расизмахи йиззa мукъаяккхар духьа, паргlато, шийи лоlамагlа хилари социальни прогресси бахьан къовсам лоаттабеча Африка халкъашка!

61. Дlайха моаршал да кортамукъале яьккхача Зимбабве халкъага!

62. Дlайха моаршал да реакценеи фашизманеи духьала, шоай мехкаш демократически дегlадоаладер духьа къовсам лоаттабеча Латински Америка халкъашка!

63. Дlайха моаршал да турпалача никарагуански халкъага!

64. Вежарий моаршал да фашистски реакцена духьала ше ца кхоеш къовсам лоаттабеча Чиле болхлой классага, дерригача къахьегамхошка, демократашка!

65. Вежарий моаршал да набахтенашкеи фашистски боанигашкеи lазап уьзача халкъий кортамукъале, демократи, социализм бахьан къонахчал долаш къовсам лоаттаберашка!

Империализмаи реакцеи тутмакхашта кортамукъале ле!

66. Чlоагlлойла хlанзарча заман керттерча ялхь революционни низа — дунен социализма, дунен халкъашта юкъерча пролетариата, къамаи - кортамукъален болама эшаюлургйоаца цхьоагlо!

67. Дlайха моаршал да израильски агрессенеи империализма диктатан духьала къовсам лоаттабеча lарбий халкъашка!

Чlоагlлулда советско-lарбий доттагlал!

68. Европейски мехкий халкъаш! Къовсам лоаттабе Малхбузен Европе американски ракетно-ядерни герз. дlанийсдара духьала, машар, кхерамзле, вlаши цхьана гlулакхаш леладар духьа!

69. Дlайха моаршал да сийлахь-доккхача индийски халкъага! Дегlа а ухалда чlоагl а лулда Советски Союзаи Индиеи юкъера доттагlали вlаши цхьана леладу гlулакхаши!

70. Азиатски мехкий къахьегамхой! Къовсам лоаттабе машар чlоагlбара, вlаши цхьана гlулакхаш леладара, дикача лоалахой отношенеш хилара тlехьа, Азе кхерамзле lалашъяра тlехьа!

71. Дунен халкъаш! Чlоагlбе керда дунен тlом хиларa кхерама духьалара, герзаш кlезигдара тlехьара, кхохкам кlаьдбар чlоагlдара тlехьара къовсам!

Юхатоха империализмаи гегемонизмаи, милитаризма а реваншизма а агрессивни бlеха гlулакхаш!

72. Дунен халкъаш! Леррагlа хьадеха дукха нах хlаланбеш дола ядерни а кхы тайпа а герзаш дехкилга!

Хьадда «Ак!» герзашца кийчлуга сихдара кердача тура!

73. Даькъала хийла Советски Союза машар беза ленински арахьара политика!

74. Даькъала хийла вай сийлахь-йоккха Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз!

75. Марксизма-ленинизма байракха кlал, Коммунистически парте кулгалдеш — коммунизм котъяларга дlахьалхашкахьа доле!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитет

Малгобекски района «Ингушский» совхоза кхашка агрегаташ йоахи культураш дlаюаш.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) механизаторий Гетагажев lабс, Фаргиев Муса, мехотряда начальник Белхароев Идрис, механизатор Гандалоев Муса.

В. ЕЛИЗАРОВА суртана.

КХАШКАРА БАЛХАШ

Малгобекски район

Кхо бlаь гектара тlа хьалха юв культураш дlайийна а баьнна, хlана генараша ялата лаьрхlа хьакхlини дlаюргйоаа кхаш кийчденб «Ингушский» совхоза механизатораш.

Укх бlаьсти шин эзар гектара тlа тайп-тайпара культураш дlае езаш ба совхоза къахьегамхой. Хlаьта царех ахаш гаргга ярш доакъара лаьрхlа дlае а бахl укхаза. Уж хул соахкарчул 200 гектар дукхагlа. Доакъара лаьрхlа люцерна кенаца эвь горохи дlаюзча хьинареи лакха дикал йолаши къахьийгар коммунист Кориговн Султани Гандалоев Идрис керте латтача шолаагlчен кхоалагlчен мехотрядий коллективаша.

Ялаташ дlадерца цьхьана дlаьхош да укхаза комсаш лаьттагlара хьаьхар, къона комсаш дlайегlар.

Хlана воркl бlаьн шоалтlкъен гектар гаргга комсаш я совхозе. Укх шера дlайогlаргlья кхы а 50 гектар.

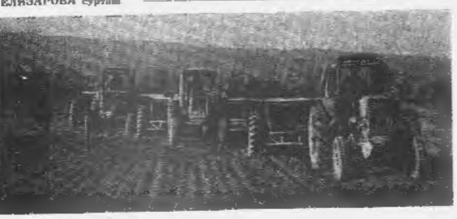

Надтеречни район

Укх бlаьсти цхьа эзари шин бlаьи гектара тlа тайп-тайпара культураш дlае езаш ба Надтеречни района «Верхненаурский» совхоза кхаш леладераш. Кхо бlаьн ткъаьн гектара тlа доакъарий лаьрхlа йола кенаца эвь горох дlайийна баьнаб механизатораш. Де мел дезар лаьн кийчдаьд хьажвlаши кхыйола культураши дlае езо кхаш а.

Къаьстта чlоагlа теркам тlабоахийт совхозо доакъарий культураштa. Уж дlаювргlья соахкарчул аьш бlаьн совтlа гектар дукхагlа.

Сихденнад комсий кхашкара балхаш а. 700 гектар комсаш хlана лаьттагlара хьайоахаш, уж йоlаш, хьалехкаш ба совхоза къахьегамхой. 9 апрель тlакхоачаш цу ерригнех ахаш хьайийлла а, яlа а, хьалйийхка а баьннаб уж. Уж балхаш кхоачашдеча къаьстта хьинаре къахьегоьш шоллагlча отделенерча механизаторашa Сулейманов Мурсас, Даниаев Мовлде, кхыбараша. Норма 1,4 йолча хlара дийнахьа 3,5—4 гектара тlара комсаш хьаела царех хlарапе.

25-гlа апрель тlакхоачаш комсий кхашкара дерриге балхаш чакхдаха лерхl совхоза къахьегамхоша.

В. И. ЛЕНИН ВАЬ 110 ШУ ДИЗАРГА

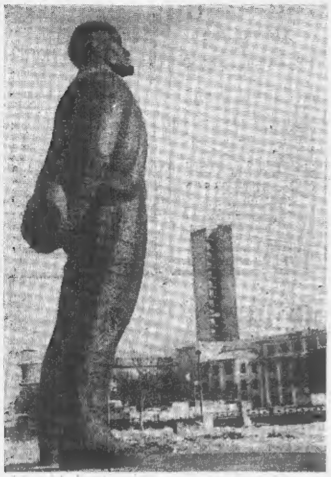

Ильича заставе кердадараш

МОСКВА. Ильича майдана юкъера район йовзаш я ший революционни къахьегамен сийлахьчe традицешца. 1918 шера укхаза шена а Московско-Курсни машинаньга керттерча вагонни мастерсие (хIанз В. Е. Войтовича цIерагIа вагонашта ремонт ю завед) болхлой митинге къамаьл деш а хиннав В. И. Ленин. Майдава юкъера улицаш — Рабочая, Международная, Энтузиастий шоссе — шоаш я Москва дегIайоалларен цунна реконструкци ярен истори.

Доккий хувцамаш хиннад хьалха Рогожски застава хинначa. Дукха ха йоацаш районерча къахьегамхоща совгIат кхаьчар — метрополитена керда лини. Цхьан станцех «Ильича майда» аьнна цIи тиллай.

СУРТАШ ТIА: 1. Ильича майда тIара В. И. Ленина памятник.

2. Рогожски вал яхача улицагIара нах чубаха керда корпусаш.

В. СОЗИНОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Баьччa васкеташта мутIахьа болаш

Массаза санна доацаш, хьалхе а шоаш цIеча уголоке вIашагIкхийтар орден лелаеча «Путь к коммунизму» яхача колхоза шурай-товарни фермера хьайбаш леладераш. В. И. Ленин ваь 110 шу дизарах болча КПСС ЦК сацамах лаьца беседа е езаш яр ферма экономист, политинформатор И. Е. Коломенская. Къамаьл ладувгIа безам боагIаргболаш хургдолга хоьра массанена а. Политинформатора хьалхагIа наха дийцадар цу документах. Массане а безам тIабахабар цу къамаьла.

ХIанз шии аргIанарча беседе И. Е. Коломенскаяс яьцхар «Халкъа хьаштиш йоакхо елга — вай парте лакхехьара закон» яха тема. Вай мехка экономика дIахо дегIайоагIаш къахьегамхой вахара хьал-торо тоалуш хиларах дукха масалаши тешавеш йола факташи йовлайир цо.

— Дика хувцамаш дукха хиннад советски наьха вахаре. хIаьта цар мах бе вай укхаза кхоа а дергдац, — аьлар политинформатора. — Хьаьзаргья вай воаш дахаш йола Дубовская яха станица. Укхаза я электричество, водопровод, юкъерча дешара школа, культура цIа, тикаш, бытокомбината филиал. Асфальт йилла да гIашлой лела наькъаш, дукха болх баьб газ туйиллара. Дукхабараш, шоай доалахьа автомашинаш, мотоциклаш йолаш ба.

Моттигерча колхозо хьалъеш я 150 бера лаьрхIа йола берий комбинат, торгови центр, пекарни, столови, колхоза къонача специалисташта лаьрхIа нах чубаха цIенош, яхаш дувц дIахо ше къамаьл деш политинформатора.

Ферма коллектива производства гIулакхех, колхоза механизаторех, коисаш лелаерех дар тIаккха цо дукха къамаьл. В. И. Ленин ваь 110 шу дизара къахьегама толамашца пакъадахар девиз а хинна дIаеттад советска наха яхаш белгалдоах политинформатора.

Масал доаладе мегаргдолаш ба хьайбаш леладерий болх. Деррингача хьокхамех кхоачашдаьд пятилетка диъ шера социалистически декхараш. Шура яикхара яхе шера задани укх шера 22 апреле кхоачашьергья колхоз. ХIара Iаттагара 3300 килограмм шура яикха лаьрхIад укх шера.

— Долчча тайпара аьлча вай ялатки леладерий доккхал де хIама дац, — аьлар Коломенская. Бакъдар аьлча, соахкарча йокъалах, бокъача мидах кIезига зе-м даланзар. Дале а во пайда ийцар хиш декхачa лаьттаех. Участкашта кхоичам хилла хий тохаизар насосни станцеи догIаш хьисиле хий деттачa установкашеи. Из бахьан долаш бIаьш центнераш ялат чу на дахьаш йисар колхоз.

Хьувкъам кIезига чубара хоттама хьалаш бетие хиниа Iаь, аьлар политинформатора. Лаьттанцара балхаш тIехьадоахар, дIайийнача хIамашта гIулакх деча агротехнически гIалаташ дувлийтар, кIезига пайда ийцар удобренеех, хий кIезига дийхкар хиш декхача лаьтташка.

Советски нах дIахо Ленина васкеташ кхоачашдара Коммунистически парте тIаьхьхилга белгалдаьккхар, «Путь к коммунизму» яхача колхоза къахьегамхошта юбилейни шера хьалхашка латтача производственни декхарех хоадам боллаш дийцар политинформатора. В. И. Ленин ваь 110 шу дизара сийна тIаийпа декхараш ханал хьалха кхоачашдара лоаттабу къовсам сихбара хьайбаш леладераш тIахьийкар цо. Массане а уйла тIайохийташ пайдане чакхдаьлар къамаьл. Политинформаторга лаьрххIа ладийгIар колхозхоша.

Е. ВАСИЛЬЕВА.

Ленински собранеш

ЛОАРЗАГIА ЦА ДОАЛАШ ДIАХО ГIО

Пайда эцаза йола торонаш гIулакх бокъалгахьа довха наькъаш шоаш ма дарра хьагучадьхар укх денношка «Ленински хьисапе, коммунистически хьисапе даха, болх бе, къовсам лоттабе» яха дош дувцара шоай юкъарча собране гулбеннача «Назрановский» совхоза коммунисташа.

Кулгалделга эргадаькхоча, доал де отташ бола нах кIезиг-дукха дог лаза баьлча, хьинарегIа хилча сиха хувцалу хьал. Шу совгIа ха мара ца укхаза директоралла Льянов Махьмад вена. Цу доацача юкъа дукха эргалонаш хиннай боахаме.

Масала, хьожаргдa вай дIадахача шера цар лаьтто беннача лайдага. Гуш да, цул хьалха дахача шерацa иингбича хьувкъам укхаза дикка айбеннилга. 1978 шера 7115 тонн кIа, 904 тонн генараш чудера боахамо, хIаьта 1979 шера 8433 тонн кIа, 1216 тонн генараш.

Хьайбай боахам хьалха санна «докхa зе деш хьабоагIа. Цу гIулакха чIоагIа уйла еш, оарцагIъяьнна я дирекци а партийни организаци я. Хьагучох, дика хила мегаш ц.цун кхоане. МоллагIча ферме дIавахачa гуш да хьалдеш латта цIеноаш, керда хьайбай помещенеш. Къаьстта хьокхаме бу из болх укхаза эгара йоккхагIа йолча Альтийн-Юртарча отделене ферме. Хьайбаш леладерашта болх бара а салаIара а мел эша хьалаш хургдолаш я укхаза хьалъеш йола помещенеш. Кистейоалаш я йокхха доакъар кийчду цех а.

Цу дерригне а беркате лерш ют. Айлуш йоагIа хьайбай продуктивность а. ТIехьарча массеж шера задани йоагIачох ах мера кхоачаш ца еш хиннача цу совхозера хIанз дика хоамаш аха доладеш. ХIанз дIадахача халача Iан квартал паччахьалкхенга шура я дулх а дохкара заданеш дукха тIехкхоачаш а еш чакхъьинкхай укхаза.

Шура дIаеннай 3137 центнер (задани 3100), дулх 1234 центнер (задани 640). Хоза вIаштIехьдаьха, дика кийчо ль дIадоладаьд совхоза механизатороша кхашкара бIаьстан балхаш.

Бакъда, нарагIдаьннача лаьца тIехдаьха къамаьлаш даизар укхаза, керттера уйла кхоачамбоацараштa, пайда ца эцаш йисача дукхийи торонашта, кхьдараштa тIейохийт. Цу тайпара лостам луш яр парткома секретара Мислауров Уаийса ва доклад. Шоашта хьалхашка латта декхараш кхоачаш ца деш. шоай балха моттигашта лертIа дола ца деча наьха цIераш яьхар цо. совхоза гIулакхаш тоадара торонаш лаха оарцагIбоалара сихлуьбоаца специалисташ бийцар. КПСС ЦК ноябрьски (1979 ш.) Пленумо хьейхха тайпара царна ира критика еш баьъдар гучча хьш дIахайташ.

Масала, йоахар докладчика миштa кхетаби беза, миштa лархIа беза Пхьилекъонгий-Юртарча отделене специалисташа — ферма заведующе Н. Ажиговен зоотехника Н. Илиевен лаьца вижъ? Ферма тIехьаюсачаро тьалоалаш йоагIа, хIаьта хIара денна доакъар тоъац тхона яхаш лeгкъьилга мара цу заведуюшеи зоотехникеи вукхала хьадеш хIама дац. Юххера я гаьннара хьатIа а дена 12 дийнахьа цитара хьайбаш кхаббал хургдола дика доакъар дихьар ферме. Цу доакъарах цар мишта пайда эц хьежар тхо. Шура IотIакхетанзар. ХIаьта из 12 дийнахьа лаьрхIа доакъар 6 дийнахьа доацаш а хилар. Къахеташка диллача деррига а ферма хьайбашa диарг а да на...

Биъ бутт баьнкхар бригадира Ажигова укхаза центральни усадьбе хьал а вена доярнашта яла йоагIа хьамча иикаш дIа ца кхош. Дукха хи я цу ферме дикагIа лоархIаш йолча доярка Э. Дзауровас.

аз планал совгIа ьаккхача шурех доагIо вхва меллад а из хьадала а хьажа сона, яхаш дехар ду. Лерг дуллаш бац. ТIаккха мишта лархIа беза наха цу тайпара кулгалхой, фу хьокхам эцаргба партара болхлоша?!

Докладчика а коммунисташа а доьча къамаьлашка дукха дийцар болх тоабара де эшарех, торонаш хьагучаьхар. ХIаьта уж укхаза кIезига яц. Электроэнерги кхояро уйла еш еиг хийлаяц укхаза хIанзалца хьа. Хьожаргда вай дукхьал дирекцира дагадохарца укхаза даьча цхьан гIулакхах мел вхча дижар совхоза кассе. Ца эшача электроэнерги соацаш, эшача счетчикаш оттаеш чакхбаьлар совхоза контролераш. Цхьа ха яьшача тIолла хьежар цу хIамо фу пайда лу. ДIадахача шера хьалхарча квартале электроэнергех совхозо делар 6772 сом, хIаьта укх шера цу юкъа дIадаийтир 2850 сомага кхачалца лохдалар.

— Сона хетачох, — йоахар коммуниста, совхоза гаража заведующе Бархвноев Iалихьна, — социалистически пхьах а эцац вай бизза пайда. Масала, тха гараже къахьегаш 85 водитель, слесарь, кхьбола болхлой ба. Ерригача совхозе лоаттача яхьа юкъебоалх уж, бакъда, шоайла яхье уж баргбола къаьстта положени оттаеш вIаштIехьдаьккхац.

Къамаьл даьрша нийтта белгалдаьккхар совхоза цехошна парторганизацешна, партгруппаша кепайоазоя средствах кIезига пайда эцилга, пенгазеташ хан-ханцахьей чулоацам болаш нийсделга вIаштIехьдаьккхара е йоагIа йоахо ца елга.

Ииттa шоай балха гIулакхашта дагабувлаш хинначa коммунисташа шоай собране де лаьрхIар чакхдаккхара чIоагIа оарцагIбаргба аьнна хетал.

М. ЗАНГИЕВ.
А. САГОВ.

БОЛХ КХЫ А ТОАБЕ ЛАЬРХIАР

«Ленински хьисапе, коммунистически хьисапе ваха, къахьега, къовсам лоаттабе» яхача темана хетаьь партийни собрани хилар Къилбаседа-Кавказа мехкдаьтта Iилматохкамен проектнии институте.

Цига белгалдаьккхар Iилман учреждене коллектив ленински юбилейна дикача гIулакхашца пакъайоагIаш хилар. Iилма-тохкамеи проектнии балхаш дара 1979 шера плани социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдир институто. Иштта дика къахьийтад коллективо укх шера хьалхарча квартале а.

Доклад яьча института парткома секретаря ноя. Кучеренкос белгал ма даккхара, укх тIехьарча хана республике хьайийллай керда мехкдаьттеи гази йоалла моттигаш — Андреевски, Къилбаседа-Минеральни, Горячеисточненски, Дагтыхски, Червленски.

Толаме кхоачашду скважинаш хьалъярга дIайода ха лоацъяра гIулакх а. Производственникашца цхьана къахьегар бахьан долаш вIаштIехьдаьннад тохнамаш дара бурув тоха скважинаш яхарга дIайода ха 11,6 процент, эксплуатационни скважинаш яхарга дIайода ха 42,7 процент кIезагье. Хьаьй йоккхий моттигаш тахна йиш йолa башка-дика системаш. Уж системаш производственна юкъеяхар балхан долаш 70 миллион сома пайда бе вIаштIехьдаьннад дIадахача цхьан шера.

Докладчико а цул тIехьагIа къамаьлаш даьча Iилман балхахочо ноя. Сидорова, кхьчар долчча тайпара хьахьекхир болх тоабара йола торонаш, коллектива балхацара кхоачамбоацараш. Иштта моттигаш нийслу материалаш, химически реагенташ, обсадни турбаш, инструмент ца хиларах, е уж ханнахьа хьа ца ярах бурув тохара гIулакх тIехьадоалаш. Из бахьан долаш зехьа йов дукха ха.

Собрание белгалдаькхар уж кхоачамбоацараш дIадахара пайданагIа дола лаькъаш.

Х. ТАРХАНОВ.

Клубе гулдуш бар мехкдаьттахой. Уж вIашагIкхетар «Ленински хьисапе, коммунистически хьисапе ваха, болх бе, къовсам лоаттабе» яха хьайийлла партийни собрани яра. Контора коа хьачуйоаьлар юкъеэча детIара къонах.

Дукхача мехкдаьттахоша моаршал хеттар Салманага. Къаьстта безаме бар цунца кагий нах. Мастер Абдулаев Салман дика вовз ше болх беча «Октябрьнефть» НГДУ коллективе меттел, «Грознефть» объединене а.

Ер ткъаь пхолагIа шу да цо цу коллективе болх бу. Цига балха оттача хано дикка бIаьха къахьегама никъ баь вар из. Бакъда, из цIаккха а хиннавацар цига вадехьа мехкдаьтта доаккхача. Деррига а керда Iомаде дийзар. Iома а дир.

Собране еча докладага ладувгIаш, цо къаьстта териам тIебохийтар Ленин мишта ваьхав, болх беш а къовсам лоаттабеш а мишта хилла дуьнен болча моттигашта. Ше цо долла хIама дийна доваш вале а, баьччах дола дувцарашка цIаьхха а ладугIа лоьра дукха.

БIУБЕННА ГIА БОАХ ПРОМЫШЛЕННОСТА БОЛХЛОША

Республика промышленносто 1980 шера хьалхарча кварталe паччахьалкхен план кхоачашъяра итогех

В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цIейя сийна, 1980 шера — иттлагIча пятилетка тIехьарча шера плая ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьча республика промышленноста болхлоша толамца кхоачашйир продукци маьхала яикхарен изделей дуккагIдола тайпаш арахецарен 1980 шера хьалхарча кварталa плаи.

Ерригa республика хьанйцача продукци маьхала яккхара 1980 шера хьалхарча кварталa план 101,6 процент кхоачашъяьй, цу даькъе: республика Министрий Совета чуйоагIача промышленносто — 102,9 процент.

Промышленноста доакъошка продукци арахецар 1979 шера хьалхарча кварталаца нийсдича дукхагIа хиннах дIахорча боарамагIа:

Электроэнергетика	— 6,2 процент
Мехкдаьтта чакхдоаха промышленность	— 2,6 процент
Машинашъяри металлобработкея	— 5,4 процент
Хьуни хьу чакхйоахен промышленность	—15,0 процент
Яйга промышленность	— 3,9 процент
Микробиологически промышленность	— 5,9 процент

Продукци маьхала яикхара плаи кхоачашъяри предприятешка арахеца продукци дегIаккара хьахьокх дIахорча даьнеша:

	Продукци маьхала якхара хьалхарча кварталa план кхоачаьлар	Продукци арахецара дахьае 1979 шера 1 кварталa дуьхьала нийсйича процентошца
Ленина орден лелаю «Грознефть» производственни объединени	102	100,8
«Севкавнефтегазпереработка» производственни объединени	102	95
Карабулакски химреагентий завод	103	100,1
«Грознефтеоргсинтез» Грозненски производственни объединени	100,5	103
«Красный молот» завод	100,4	109
«Оргтехника» ПО «Электроприбор» завод	101	106
«Промавтоматика» НПО опытни завод	105	106
«Пищемаш» завод	100,7	112
ГI. Ахриева цIерагIара «Электроинструмент» завод	103	104
«Трансмаш» завод	101	96
Грозненски ремонтно-механически завод	100,9	104
Грозненски «Нефтехимзапчасть» яха завод	101	102
Электромеханически завод	103	112
Гудермесски медицински инструментий завод	102	100,1
«Союзавтоматстром» ВНПО опытно-экспериментальни завод	102	109
Экспериментально-механически завод	100,7	104
«Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни завод	100,8	108
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	100,4	106
«Терек» яха мебельно-хьун хIамаш чакхйоаха Нохч-ГIалгIай производственни объединени	100,3	127
Хьун боахама министерство	100,8	100,5
Цементни завод	88	77
Грозненски аьшкабетона конструкцей завод	102	102
ГIишлой материалаш гIишлой индустрен Аргунски комбинат	100,6	108
Назрановски трикотажни фабрика	100,3	117
Шоейни производственни объединени	100,8	100,2
Грозненски кога гIирс бу фабрика	102	107
Грозненски дулх доаккха комбинат	122	97
«Консервплодоовощ» яха Нохч-ГIалгIай производственни аграрно-промышленно торгови объединени	100,6	92
Шурий промышленноста Нохч-ГIалгIай производственни объединени	102	90
Аветонови завод	103	106
«Чеченингушвино» яха Нохч-ГIалгIай производственни объединени	102	87
«Чеченингушстройматериалы» производственни объединени	103	103
Кхачан промышленноста министерство	105	109
Моттигерча промышленноста министерство	101	108

Республикерча промышленни предприятешка дукха балхаш даьд юкъарча производства эффективность лакхъяра, балха дикал тоаяра тIадерзадаь.

1980 шера хьалхарча кварталe тIакхийтта промышленни продукци къахьегама овсарле лакхъяра чотагIа я.

Промышленни продукце маьттера тайпаш арахецар хьахьокх дIахорча даьнеша:

	1980 шера хьалхарча кварталe кхийна продукци	1980 шера 1 квартал 1979 шера 1 кварталца нийсйича процентошца
Электроэнерги — млн. киловатт сахьат	938	108
Газ — миллион кубически метр	650	99,8
Болат — эзар тонн	8,8	102
Мехкдаьтта аппаратура — эзар тонн	4,4	103
Насосаш —	197	101
Скважинаш карагерзаяра йола цементировочни агрегаташ	193	100,0
Тракторни прицепаш — эзар	3,3	99,3
Трансформаторни подстанцеш	350	100,0
Электрофотографически аппараташ	580	96
Электрически инструмент — эзар	59	92
Етта кирпишк (колхозаш аьр йоацаш) — миллион	45,2	101
КIир — эзар тонн	8,9	83
Гипс (алебастр) — эзар тонн	2	143
Цемент — эзар тонн	114	71
ВIашагIхетта аьшкабетона конструкцеши оатхалаши — эзар кубически метр	55	104
Хьу кийчъяр (колхозаша кийчъяьр йоацаш) — эзар кубически метр	24	89
Цу даькъе херх хьоика хьу — эзар кубически метр	12	100,0
Ардикх (колхозаш аьккхар йоацаш) — эзар кубически метр	8,4	93
Хьун гамий плиташ — эзар кубически метр	14	200
Фаттан хьекха фанера — млн. квадратни метр	1,9	123
ТIеканатхьа дувхаду пазата баракъаш — эзар	66	112
Чухьнахьа дувхаду пазата баракъаш — млн.	1,6	113
Тийга баракъаш — млн. сом	14,8	103
Телата кога гIирс — эзар пар	538	109
Дулх (промышленносте даьккхар) — эзар тонн	3,0	113
Колбасни изделеш — эзар тонн	1,4	95
Паччахьалкхен бийдала ресурсех даьккха машдаьтта — тонн	166	70
Паччахьалкхен бийдала ресурсех даьккха генарий даьтта — эзар тонн	2,9	96
Мерзача шурий продукци — эзар тонн	14,2	96
Хьаьна нахчаш, же нахча а тIехьа лаьрхIача — тонн	262	86
Кондитерски изделеш — эзар тонн	1,3	95
Маьхки маькхабулочни изделеш — эзар тонн	18,6	109
Макаронни изделеш — эзар тонн	1,4	100,5
Консерваш — млн. условни банка	18,1	100,3
Ийй — эзар дал	203	78
Аьшка менгеш — эзар	4,8	86
Шарикови авторучкаш — млн.	1,8	103
Бытовой химе товараш — млн. сом	2,0	82
Мебель — млн. сом	7	113

Ерригa республика хьанйцача продукци маьхала яккхара план толамца кхоачашъяьйле а, цхьайолча предприятешка бизза пайда ийбаьбац производственни мощностех кхоачамех.

Насосаш, цементировочни агрегаташ, херх хьоика хьу, ардикх, вIашагIкхетта аьшкабетона конструкцеши оатхалаши, цемент, чухьнахьа дувхаду пазата баракъаш, тийга яь хIамаш, кога гIирс, колбасни изделеш, машдаьтта, мерзача шурий продукци, консерваш, кондитерски изделеш, нахча арахецара 1980 шера хьалхарча кварталa план кхоачашъяьяц.

Культурно-бытовой гIулакхаштен коа-картен эша товараш арахецара 1980 шера хьалхарча кварталa план 104 процент кхоачашъяьй.

Культурно-бытовой гIулакхаштен коа-картен эша товараш арахецара оттаь заданеш кхоачашъяьяц Назрановски, Сунженски, Советски райбыткомбинаташа.

Эсала продукци арахецаш моттигаш нийслу цхьайолча предприятешка. Царех я Грозненски кога гIирс бун Назрановски трикотажни фабрикаш, производственни текстильно-галантерейни объединени, художественни промыслай производственни объединени республика кхачан промышленноста предприятеш.

1980 шера хьалхарча квартале къахьегама овсарле лакхъяра план ерригача республика промышленность хьанйцача 100,1 процент кхоачашъяьй. Къахьегама овсарле лакхъяра план дикка тIеххкхоачашъяьй Грозненски ремонтно-механически заводa, «Терек» яхача мебельно-хьун хIамаш еча Нохч-ГIалгIай производственни объединене, Грозненски ремонтно-механически предприяте, Шелкови мехлесхоза, кхыча предприятей коллективаша.

Ерригa республика хьанйцача соахка хьалхарча квартале хиначул 1,9 процент лакхъенна къахьегама овсарле цу юкъа. Цу даькъе Карабулакски химически реагентий заводеи ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводеи ворхI-ворхI процент, «Нефтехимзапчасть» заводе — 9 процент, «Красный молот» заводе — 8 процент, «Пищемаш» заводеи Шелковской мехлесхозеи — 11 процент, «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни заводе — 9 процент.

Цхьабакъда, из нийтта дале а, соахкарчул къахьегама овсарле лохъенна «СевКавнефтегазпереработка», «Консервплодоовощ», шурий промышленноста производственни объединенешка, Грозненски дулх доаккхача комбинате, цементни заводе, Аргунски аьшкабетона изделей заводе, Назрановски мельзаводе, кхычахьа.

Республика промышленность дIахо а кердача техникаца Iалашъяра, керда техникеи технологии юкъе а кхувлаш производство эргаяккхара тIадерзадаь а балхаш даьд. Производственни объединеней, предприятей технико-экономически хьокхамаш тоаденнад, арахеца продукци дикагIа хиннай.

Республикерча производственни объединеней, предприятей болхлоша, инженерно-технически болхлоша шоай дерригa низаш тIадерзадаьд В. И. Ленин ваь 110 шу дузача цIейна сийленца пакъабахара, 1980 шерен бIарчча иттлагIча пятилеткан планаш ханал хьалха кхоачашъяра.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНИ.

БРИГАДИР

чамбоацараш, уж дIадахара де дезараш дувцеча хана а. ХIаьта аьлча толамаш-м лоадугIа ца делош цунна довзаш дар. Уж толамаш доалахча-м цо ше эгтара дукхагIа дакъа лаьцадар. Из колча цехха коллективо вокхарел дукхагIа лаьккхаш дIадахача шера мехкдаьтта, вешта аьлча планал совгIа 6175 тонн. ХIаьта цехе из толам боаккхача бригадашта юкъе хьалхара моттиг лаьцар Абдулаев Салман керте латтача бригадо.

Ииттa хьалха лаьттай бригада пятилетка дерригача шерашка а. Ииттa болх бе миштa вIаштIехьдоал, аьнна шийга хаьттача, Салмана дийцар цох лаьца.

Эггара хьалха цун бахьан да бригадерча болхлоша цхьан цIен дезало санна барт тайнеи хьинарех къахьегаш хилар. Бригадера мехкдаьттахой кхьчарца яхь лелаеш ба. Царна лац тIехьабиса.

Салман дукхьал бригадир хинна Iац. Цо боккха кхета-

довзийт партен правительствах хьалхашка уттаду декхараш, уж кхоачашдара де дезараш. Цо Iомабу болхлой дукхьал шоай коллектива тепко яь ца Iеш, шоашка кхоачача даькъагIа управлене а объединене а гIулакхий тепко е. Из да, йоах цо, ленински хьисапе, коммунистически хьисапе болх бе яхилга. Нагахьа санна ше даькка мехкдаьтта бригадо дика цIендаь дIадохийте, тIаккха заводе цох хьаяьха продукташ а дикагIа хургья. Из сихагIа а дикагIа а чакхдоаккхалургда, лакхлургья къахьегама овсарле, продукташ яхарга дIадолар лохлургда. Ииттa уйла а еш къахьегандаь бригадо дIадуш дола мехкдаьтта хийи гIумк ца ушш цIена хул.

Абдулаев Салмана бригадерча болхлой теркам тIабохийт чура торонаш гучаялара, царех пайда эцара, керда техника юкъейоаллара, балха ха зехьа ца йоалра. Уж хIамаш кIоерга дIадовзийт цо бригадерча наха.

Салман вердаар, тола-

Масала, ше шу хьалха управлене яьхкар турбашка гIолла дIадохийта мехкдаьтта дусташ, давлени мел я хайташ йола «Спутник» яха машинаш. Уж эггара хьалха шоай бригаде уиттае йолайир Салмана. Цунна сиха дайзар цу кердача техникак даргдола беркат. Кхаь коллекторо лер ду «Спутникo».

«Спутнико» болх аттача боаккх, продукцета дIадодар лохду, къахьегама овсарле лакхъю. Цудухьа ма хулла сихагIа ерригача коллектораштa метта «спутникаш» оттаийташ ва Абдулаев Салман. ХIанз бригаде йиъ «Спутник» оттаьй.

90 скважина я Салмана кулгалдеча операторашa мехкдаьтта доаккхаш. Кхетадеш ма дий уж цхьан моттиге йоацилга. Уж шоайла гаьна я. Цхьа хIама нийкхача, де дезачун сиха сакхуврг дараш тIаккхача гаьна йолча скважинашка а хьежабеш дIанийсбаьб цо бригадера операторош. Слесара, электромонтера, кхьйола говза-

хьара саг хьавеха ца везаш цхьадола хIамаш шоаш дергдолаш.

1957 шера «Октябрьнефть» НГДУ балха водавхана массе оагIорахьара кийчвенна шахтер вар Абдулаев Салман. ШоллагIча методий цеха насосни волаш болх бе волалу из цига цу шера. Накъадаьар цунна рудникe ше Iомадаьр — кхьан хана ше насосаш тIа болх беш хилар. ТIехьагIа мехкдаьтта доаккха оператор хул цох.

Шийна ховчох кхоачам баь Iеш оамал яц цун. Ше хьалаьца гIулакх кIоаргга довза гIерт. Мехкдаьтта даккхара опыт Iайча, из говзал овлантара йовзара деша вахa дагадох цунна. ХIаьта из дара эша образовани яцар Салмана. Шийхана пхи класс мара яккха йиш хиннацар цун. Балха воллаше а сайренарча школе деша вода из. Кистейоакхх юкъерa школа, цул тIехьагIа — Грозненски мехкдаьтта техникум.

Практически теоретически дика кийчвенна мехкдаьтта доаккха мастер а хиле дIаотт из. Хьеха шортта хIама долаш волча цо Iомабу керда балха баьхка мехкдаьттахой, дика а хеташ ду Салмана из гIулакх.

Ю. ЧАХКИЕВ.

Ермоловски ДОК-е ДСП цехе эггара дикаҭӀен опытне-гӀен йола болхло лоархӀаш я Садулаева Яхита. Цунна тӀехдика хов сушильщица-кочегара болх. Цхьанкха тайпа брак нийсъэлийтац цо балха тӀа. Массала ший ховнъосташта хьоьхам а телаш къахьегаш я. Ший опыт дог ралъза а долаш дӀалу цо къонабераштa. Цудухьа кагирхой дикагӀйола хьехамча лоархӀаш я из. Иштта йолча цунна эггара хьалхачарца еннай коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цӀи. Цун портрет предприяте сийлен Улга тӀа хьалтеха доал.

СУРТА ТӀА: сушильщица-кочегар Я. Садулаева.

Я. ЦУЕВА сурт.

ГОРОД ХЬАЛЪЕШ БА

1978 шера болх бе йоладелар городе ПМК-155 малгобенски участок. Ший гӀулакх дӀадоладир цо маьхк еча завода капитальни ремонт а яь.

Ноябрь бетта № 20 йолча юкъерча школана юхх 67 квартира йола пхеэза вӀаштӀардаь цӀеноаш хьалде йолаяла езаш яр участок. Амма ханнахьа из болх дӀаболабе вӀаштӀехьа даланвар гӀишлонхой. Цкъа-дале, шоай бе безаш хинна болх бакзар цӀеноаш хьалдергдола кӀийле кийчъе езаш хиннача гӀишлонъяра механизаци еча Грозненски управлене (УМС). ШоазагӀа-дале, дӀаюха лелача механизировании колонна участка шийн низ бацар уж цӀеноаш хьалдара балдаш дӀадоладе.

ГӀулакх миштa нийсделар аьлча, маьхк оча завода ремонт еш участка де дезаш лийрхӀа хинна балхаш 50 эзар сома маьха марк дацар. Цхьабакъла, капитально-восстановительни ремонт еш латташ цу балхий боарам бархӀазза гаргга алсамбаьлар. ГӀишлонхоша бокъонца чӀоагӀийр аьшкабетонии каркас, металлически обойма чу а елла, пенаш 75 процент юхадеттар, тхов тиллар, юхаекхар чура а арара а еррига инженерни коммуникацеш. Шоаш плана юкъедахнар отделкак завода территоргӀ тоаярен балхаш.

ХӀаьта УМС? Наха чубаха деча цӀеной кӀийле кийчъяра эшаш хинна хӀ шоргта яр цун. Цхьабакъда, цо ший бе безаш хинна йолх бакзар, цӀеноаш хьалде доладара гӀулакх пхе бетта тӀехьа а доалкхаш. Из бахьан долаш 1979 шу чакхдоаллаш кийча хила дезаш хинна МагӀалбике бахача наха чӀоагӀа эшаш дола цӀеноаш хӀанз е хьалдаь а даьнадац.

ХӀанз укх сахьате отделочни балхаш да укхаза деш латташ, хӀаьта май бетта цӀеноаш эксплуатаце дӀачудала дага а ба гӀишлонхой. Цар шоай дош кхоачашдергда, хӀана аьлча барт болаш а болх бе хови-а коллектив я из.

Соахка ший хур дир ПМК-155 участка гӀишлонхоша наьха бехке шоешта тӀадиса декхар тӀера дӀадаккха гӀерташ. Шера йола задани кхоачашйир цар. ПодрядногӀишлошъяра балхий шера план 661 эзар сома боарамс хиннача цхьа миллиони 100 эзари сома маьха болх бир коллективо 1979 шера.

№ 3 йолча юкъерча школана юхе хьалдоладаьд участка коллективо кхаь блоках латта 65 квартира йола цхьаькха цӀеноаш. Цу цӀеной 25 квартира йола цхьа блок укх шера хьал а яь дӀалла езаш я коллектив. Цу блока кхо этаж хӀанзлекха хьалъергтай, лакхлуш латт воих шин блока пенаш а. Халонаш дукха нийслойл а, декхарех коллектив лоархӀаергхиларах дог тийша ва участка начальник Х. Б. Астемиров.

— ПланагӀа лерххӀача тачнара, 65 квартира йолча наха чубаха деча цӀеной хьалхара блок сина ца Ӏеш. вож шин блок а эксплуатаце дӀаяла дага да тхо укх шера, — йоах цо.

ИттлагӀа пятилетка чакхйоала шу нагахьа мара ца хуллача бесса хало хургдтхона, — дувц цо дӀахо. — ХӀаьа хьалдеш латтата шин цӀенал совгӀа шовзткъе итт квартира йола цхьаькха цӀеноаш да тха планагӀа городе хьалде доладе дезаш. Уж урагӀа гӀоргда города рынка юххе. Цул совгӀа, тха е еза укх шера котельнена капитально-восстановительни ремонт а. ЧӀоагӀа оарцагӀдовла дезаргда тха уж декхараш кхоачашдара.

Болх бе хов я ПМК-155 участка коллектив. Дукха опыт йола гӀишлонхой, лакха разрядаш йола говзанчаш ба цун мугӀарашка. Участке вӀашагӀъеллай шиъ комсомольско-кагирхой бригада. ХӀара бетта ший задани тӀехкхоачашъеча царех хьалхле лелаечунна нерте латт Муцольгов Хьажбикар. 130—140 процент кхоачашъю шоай заданеш цу бригадацарча пхелагӀча разряда каменщикаша Шадиев Салмански Досхоев Даламбикен. ХӀаьта плотникаша Цечоев Махьмада, Евлоев Хьусена, Эланков Ахьмада хӀара бетта 130—135 процент кхоачашъю шови заданеш.

Геттара дика бу болх Куриева Набе штукатурнии молярнии бригадо я. Лакха квалификаци йола специалисташ юкъеболча цу барт тайнача коллективо 115 — 120 процент кхоачашъю боттбетта шоай заданеш.

Беттагара беттага ший производствени заданеш кхоачаш а тӀехкхоачаш а еш хьайоагӀа участка коллектив. «Марг боаш. — йоах участка начальника Х. Б. Астемирова, — оаха кхоачашъяьй биъ бетта задани. Владимир Ильич Ленина ваь 110 шу дуза ди тӀакхоачаш пхе бетта шлан кхоачашъергья оаха.

МалагӀа халонаш я хӀанз шун участка коллектива нийслурии аьна даьча хаттара жоп луш Бексолта Хьамзата йоах:

— ГӀишлошъеча дукхача шерашка болх беш сона хиннад, материальни Ӏалашон дикъе халонаш йоацаш моттиг атта ца нийслулга. ХӀанз укх сахьате жела да тӀа а из гӀулакх. Оаха пайда эцача кирпичех 50—60 процент Малгобенски заводера кхухь участка, вож — Грознера. Из вайна новкъадале а, Малгобенски завода продукци дика яц, цу тӀа а цкъази хьала кирпишк йоацаш а юс завод.

Ӏехадаьд тхо субподрядчикаша а. «Тхона болх беш я «Кавсантехмонтажи» «Кавэлектромонтажи» санна йола организацеш. ХӀанз тхо хьалдаь довлаш латтача цӀагӀара отоплени дӀадахача Ӏай а тӀехьа болх бе безаш яр. Амма йӀовхал хӀанз а йолаш яц цӀеношка. Из бахьан дукхача квартирашка шозагӀа штукатурка е йийзай. Цхьаькха гӀалат а да даь. из да цӀеношта планировани еш теплотрасса дӀатоха лаьрхӀа хинна № 20 йола школа ше а йӀовхал йоацаш хилар. Цудухьа юхаккха йийзар теплотрасса. пах чубахача цӀенойчунах дӀа а тохаш.

Ший тайпарча методагӀа болх беш хиннаб электрикаш а. Шоашка дукхаза заявкаш тийнна йоллашехьа. цӀеной нерригача квартирашка штукатурка чакхъяьлча мара хьабалканаар уж. Гуш хургйоаца электропроводка яра пенех харшаш даха деза, тӀехьагӀа цӀаьнха а штукатурка ергйолаш. Уж кхоачамбоацараш хинна децаре болх сихагӀа леларгбар.

ТӀехьарча хань чӀоагӀа лакхъеннай тха городе гӀишлош хьалъяра балкий темпаш. хӀаьта цу гӀуланкха чӀоагӀа раьза а ба МагӀалбике баха нах. ХӀанз хьалхашка латта декхар да город хозъяра балхаш кхы а сихдар, кхоачамбоацараш дӀадахар.

Б. БОКОВ.

Хьалхалаттарий опыт—массанена

КОМСОМОЛЬСКО-КАГИРХОЙ бригада толамаш

Надтеречни районерa «Горагорский» совхоз Тийрва дукъ тӀа улл. Жа леладу специализировании боахам ба из. Дукха ха ноацаш а тӀехьа грозненски фух дола ясхале тха доли жа дар уххаза леладаьраш. Цхьабакъда, цар продуктивность лоха я цу зокера хьалаш цар башха ловш а ца хилaрагӀа лостам хувца бийзар боахама исхале тха долча жена метта ахисхале тха дола дух з тха в луш дараш а доладеш. Керда лостам гӀойленагӀа ба республика цу зоже.

ХӀанз укх сахьате боахама ба 7 эзар совгӀа дулха-тхал номесей норта, цу даьнъе кроссбредии тха дараш 3,5 эзар гаргга а болаш. Моттиглера а продуктивностага а диллача хьалха укхаза леладаьча хӀанз а республика лоамашта юхерча зоне леладеча грозненски фух хиннача исхале тха дарел дукха а тӀех да уж.

Кроссбредии же продуктивность къаьстта лакха я укхаза тӀехкьарча шерашка вожхагӀа вола жа Ӏу Л. Магомадов керте латтача комсомольско-кагирхой бригада коллективе. Цу жа Ӏун цӀи йоаз района берригача жа лелaдераштa.

Болх геттаре дика бар, цӀийна тӀадиллача гӀулакхах бола бехктокхам кхетабеш хилар, вожхагӀа волча жа Ӏун декхараш сов дика довзар да комсомольцах Л. Магомадовх доахнача нерттерча динача гӀулакхех цхьадараш. Халкъа депутатий районии Совета депутат ше хиларах тарра боккха общественни болх а бу цо.

— ВожхагӀа волча жа Ӏун балхаза дац лоадам боацараш, — йоах повкъоста Л. Магомадова, — укхаза дерригa а хьаьнъалагӀа а ханнахьа а вӀаштӀехьдаккха а хӀара дечна тӀахьожам лоаттабе а безаш да.

Цу жа Ӏуй бригада шершера дӀайолаю районе социалистически яхь. хӀаьта ше тӀайду социалистически декхараш сийленца кхоачаш а ду.

ПлавагӀа лаьрхӀа хинар 5 килограмм йолча тӀехкьарча шерашка цу бригада юкъера лаьрхӀача хӀара жийна тӀера доакха ахисхале тха дӀалоархӀача дозалга диллача 7 килограмм да. Республика лоамашта юхерча зоне эггара лакхагӀа бола хьокхам ба из. Жа вӀалла тӀерадалац укхаза. хӀаьта бӀаь жийна тӀакхет шера дийна боллашехьа эзача юкъера дозал 30—32 килограмм дола 117 Ӏахар.

Миштa кхоач жа Ӏуй тха диккхара а Ӏоахарий кхедара а цу тайпарча лакхача хьокхамашка?

Жа Ӏуй бригадана боахама шу дӀадолалу жерчи Ӏоахарийн вӀашагӀа къоастадича гӀоне. Цу хана, Ӏул вӀашагӀадоллаш жа йуша, боахама зоовстспециалистаьца цхьана хьож хӀара жии, дерригa цамогаш дола а къьна а жа малагӀча хьал тӀа да, дахкаргдоацараш Ӏула юкъера дӀадоах. ТӀакха шоллагӀа йола, кхы кӀезигагӀа бехктокхаме йоаца юкъ — аьрхӀ лоалла ха. Бригада члеиаша дика кхетаду, аьрхӀ лоаллача хана жа онда хила дезилга, дийна болаш эзача устагӀии дозал 50 килограммал кӀезигагӀа доацаш. Иштa жерч дикагӀа Ӏангара доал, онда хул, хӀаьта дукха дика тха лу.

Жерчашта осеменени йолаю 20—25 октябре. ЧӀоагӀа теркам тӀабохийт вожхагӀа волча жа Ӏуно гӀулакх довзаш, нийса жерчашта осеменени ела вӀаштӀехьдаккхара, цо лерхӀ осеменене технологи телла ца яр — толамалард.

Бригада тиша я. эрше дола жерч ханнахьа а дерригаш а хьакъоастадар уж Ӏахара ца дитара лоаттабеча къовсама а хӀаьта иштта доаццача хана уж дехка довлийтара а боккхача лоархӀаме хиларах.

Эрше дола жерч хьахаржара хӀаране чу 250 корта гӀоргбола кхоъ жел кийчбу, цар чу эрше дола жерч лоаттаде клеткаш ю. Жерч хьахаржа болалу са хуллашехьа, хӀаьта из болх 1—1,5 сахьата бу. Жерч латтача базашка чухец тӀелгаш а дадаш бола кхоъ-биъ на-пробник.

Жерчашта искусственни осеменени ю вожхагӀа волча жа Ӏуно ше. Из ва боахаме эггара хьалха кхы хӀама а теха кийчъеьча спермаш метта (кертагахьарча племпредприятера транспортировка ечунна метта), хӀаьтта хьайоаккхача совхоза лакха продуктивность йолча кой производителий кердача спермах пайда нийбе волавенвар.

Искусственни осеменени пункт болх беш хул 25—30 дийнахьа. Цул тӀехьагӀа Ӏул цӀендара пайда эц койх-пробникех. Цу тӀа а. пробникий цхьа дакъа чухец Ӏула юкъе Ӏурен сарахьеи цхьаьца сахьата. хӀаьта кой вокх даькъах пайда эц шоллагӀча дийнахьа. Осеменени ю жерч осеменени еча еррига хана воих жеца доацаш къаьста леладу.

Осеменена дика чакхъяккхай аьнна Ӏоахарий дукха а Ӏодергда ах хӀанз аьнна са тийна Ӏоха йиш яц. ВожхагӀа волча жа Ӏуна хов, жерч лерттӀа кхоабил ца хуле, осеменени яьчул тӀехьагӀа хьалхарча юкъа уж латта моттигаш эша хьалаш долаш ца хуле, из жерча суягноста процесса Ӏатгъа тарлуш хилар. Цудухьа жа Ӏуна даим бӀаргкхоиб жерч малагӀча хьал тӀа да хьожаш. хӀаьта эшаш моттиг нийсъелча царна фуъ бехкалта вӀаштӀехьа а доах.

Ӏан замадахьа хьайбаш дажа араухийташ а чусоцадеш а кхоаб. Дазка дӀадугаш хӀара жерга 200 граммы йолаш концентраташ теа жена. Из деш хилча сов сутара яац цар буц. лаьтта ца даа гӀерташ лоралуш хул. ДаьгӀенашка доиха лоа уллаш шийла да оттача, жа базашна доаттаду сомма вӀалхьарцар а дийя.

Ӏан замалахьа доакъарий дерригача тайпашта чӀоагӀа тӀахьожам лоаттабеш а хӀаьта царех хьаьнъалагӀа пайда нийбеш а хилча дийна лохде йиш хургъ продукцега дӀадодар.

Чоалхане а бехктокхаме а ха я жа леладераштa жа дахкарам Ӏодаь Ӏоахарий хьалкхедарам эша хьалаш вӀаштӀехдоаха юкъ. Жа дахка доладалалехьа бутт хьалха хӀара бахкаргбола жий тӀехьашнарча шин гӀогӀа юкъе цӀоги лорг. Жа Ӏуй бригада ханнахьа зооветеринарий Ӏилма дӀадехараш теркал а деш желаш кийчъю, дезинфекци ю, пенашта кӀир тох. КӀал денъа ча хьоарц, оагӀош дӀоахду.

Жа дахка доладелача хана, вожхагӀа волча жа Ӏуно бийсанарча дежурства график оттаю. Дежурин хьож бус Ӏодаьча Ӏоахарашка, бахка безбеннача жийгара хьал дув, Ӏоахараштa хӀама дул...

Жий из бахка болабеннача хана жа дахкача отделене дӀачубуг. Ӏобаь 20—30 минут яьлча хӀама хьокх Ӏахара, хӀаьта бахка сахьат — цхьа сахьати ах сахьати даьлча жийна мелдаь хий моладу. Цул тӀехьагӀа мара бигац Ӏахкар а цун нана а стационарни клетка чу — кучка чу. Цу чу 3—5 ди доакх цар. Ӏаькара а цун нанна а оагӀош тӀа хиво дӀадоаккхача бесарца цхьа порядкови номер оттаю. ТӀакха дехка жерч а цар Ӏоахарий а цар лынача ханага хьежже, сакманашка дӀачудуг. Цу тӀа а Ӏоахарий эсала долчеи шура кӀезига йолчеи жерчех къаьстта сакманаш ю. Цу группашта къаьстта теркам тӀалоаттабу. Ӏоахарий ноанашта доакъар дукхагӀа дехк, Ӏоахараштa бежана шура мелаю.

ВожхагӀа волча жа Ӏуи Л. Магомадова бригаде. совхозе санна республика еррига лоамашта юхерча зоне а, эггара хьалха хьаьй йоккхий сакманаш. 4—5 сакмана чу дехка жа вӀашагӀа а деттаяш цхьана доажадаро йиш хулийт иштта мукъабаьхача болхлоех уж дукхагӀа эшача балха участкашка пайда эца. Из метод укх тайпара я:

700 жийна болча типовой жеза аьрдехьарча е аьттехьарча тхьама даькъах хьаю стационарни клеткаш-кучкаш (80—100) юкъера помещени дукха совгӀа-эшашагӀа йоацаш 10—12 оцаркана екъ, цу тӀа а помещенена юкъегӀолча чакхйоалаш проход ю. оцаркий наӀараш вӀашдухьал хул, цо торо хулийт цхьан сата шин жий цӀенъ хьа а боалабаь цӀна оцарка чу дӀачухеца. Массехк сакманера жерч цхьана доажадара йоккха группа а яь вӀашагӀтохалехьа, царна басарца «опцевол» яьле фост ду. ХӀара сакмача нъаьетта фост а хьийба дегӀа тӀара хаьдда йола топографически участок а хорж: бат. корта, къамарг, букъ, гаь. ХӀара оцарка тӀа Ӏоллача трафарета тӀа дӀалзъю условни белгало яь моттиг, сакмана чу масса жийн Ӏаьхари ба.

Даьжа чудахкачул тӀехьагӀа жерч дӀачудохийт центральни прохода чу, хӀаьта цу помещенена чурта кхаь сата царна тӀалаттача фостага а хьожаш шо-шоай оцаркашка чудехи. Массехк сакманера жерч цхьана доажадеш йола система эггара нийсагӀа а гӀойленагӀа а лерхӀ бригадо, хӀаьта дукхача шерашка цу бригада доахача толамаша из бакъ а ду.

ВожхагӀа волча жа Ӏуи Магомадова болх байзача гучадоал кердадар, хьалха латтар цо тӀагӀертта ший балха юкъенхухьаш хилар.»

Боахама кулгалхой тийша ба комсомольско-кагирхой бригада ше тӀайнйа социалистически декхараш толамца кхоачашдергхиларах.

П. МУГИИЕВ, Р. ТАНГИЕВ.

Лоамашкарчен лоамашта юхерчен юрта боахама гӀулакхашта йола Къилбаседа Кавказа Ӏилма-тохкама института Ӏилман болхлой.

Доазол дехьара

СОНА КЪАЬСТТА ЛОАРХӀАМЕ ХИННА РОЛАШ

Зрителашта дагадоагӀа «Атенеум» яхача варшавски театра ловзаш вола актер Маховский Игнаца Ӏальмате динси тайп-тайпарча оламех йолен ролаш ловзаяь. Массехк пьесе хьайир цо В. И. Ленина образ. хӀаьта уж ролаш ловзаярах цунна еннай польско-советски доттагӀала Общества премии, иштта еннай В. И. Ленин ваь 110 шу дизар белгалдоаккхаш арахийча «Дешале къахьегарагӀа» яха юбилейни медаль а. ДӀадахача шера цун творчески балхаш белгалдаьхар лакхача правительствени совгӀатаца Ӏ-ча степена «Къахьегама байракх» яхача орденца. Газет дешарий теркам тӀаоза оаха Маховский Игнацапа хиннача къамаьла.

— ХӀанзарча хапарча актерагара дӀадехаш дола хӀама да пуи художественни торонаш ма хулла шерагӀа хилар. ДӀаьнний хӀана актера цӀи хьадача эшилуаш юзаш хинна хаваш...

— Бакъда, актераш иштта бекъар цхьан хана. Оалар: из характерни актер ва, хӀаьта вож трагик е комик ва. Сона хет тахана актер тайптайпара ролаш ловзае йиш йолаш ва аьнна. ХӀана аьлча, ихы деце а тхоай профессе, тхоай искусства дукхача «дисциплинашта» юкъе дакъа ма лоаций оаха. Со ала гӀертар да хӀанзарча хапарча дукха а дукхагӀа болча актераша телевиденеца, киноца, радиоца цхьана гӀулакхаш леладеш хилар, доазол дехьарча фильмашта дублировани еча цар дакъа лоацаш хилар. Цу актерски «дисциплинех» хӀаранена ший техника эш.

Театра эггара гаргагӀа хет сона телевидене бу болх.

— ЗӀамигача экрана тӀа ловза дукхагӀа безам ба хьа?

— Телевидене сий ду аз цум зрительски аудитори йоккха хиларагӀа. Сона хов, тхоай зрителаш хӀара оршот дийнахьа польски телетеатра представленешка хьежаш хилар. ХӀаьта бехктокхам а кхетабу — цу сарахьа сога хьожаш 15—17 миллион саг хург ма вий. Са аьттув баьнаб са телевидене театрца гӀулакх тоссадаларагӀа. Са хьоахе йиш яр вӀса ловзаль массехк бӀаь роль, массехк сона чӀоагӀа лоархӀаме ираш а йолаш.

— Шерра дӀавовзийтар хьо, цу даьнъе Советски Союзе а, Владимир Ильич Ленина роль ловзаяро.

— ХӀа, дунен пролетариата баьчча образ дукхаза гайтай аз сцени тӀара. Погодина Николая «Кремлевски куранташ тӀа», Шатров Михаила «ЯлхлагӀча июле» Гранин Даниила романах яьнча «Первый посетитель» яхача пьесаш тӀа. Аз цӀераш яьхар польски телевизионни театре увттаяьча спектаклий.

Цу спектаклашка театральни сцена тӀа а лайзав со. ХӀаьта цул совгӀа, Ленина роль ловзаяьй аз Погодин Николая «Человек с ружьем» яхача пьесах а. Спектакль чакхъяьлча дилла а дукха письмош ухар сога, дукха дешархой письмош а юкъе а долаш.

Каст-каста хетт сога, хала дий исторически личноста образ хьае яхаш. Шеко йоацаш хаза да. Массаларча интерсии декхарех лоархӀавича чакх мича доал укхаза гӀулакх. Кхоачашде деза цхьаькха керттера хӀама: художественни средствашца хьаьль образ зрителашта цу гӀорваьннача сага тара лоархӀаргйолаш хила еза.

Из болх беш чӀоагӀа гӀодир сона литература дешаро, бовзаш болча Ленина роль ловзаяьча актераша дакъа доацаш долча дерригача советски фильмашка хьежаро. Эггара гаргагӀа ва сона дунен пролетариата баьчча образ массе а оагӀорахьара хьахьекха советски актер Щукин Борис. Амма хьалхарча аргӀанна аз шолгӀаре лувцар документальни кадраш.

— Советски зрителаш бевзий хьона?

— Массехк шу хьалха Москвеи Ленинградеи хилар со «Народовы» яхача тхоай театраца. хӀаьта 1978 шера «Атенеум» оалаш долча театраца а хиннав. Советски зрительски аудитори кхеташ, дика тӀаэцаш, лоаца аьлча. геттара дика я яхаш болча массанена а хетар хьалоаца за а.

(Интерпресс—АПН).

ФРГ. «Нацисташа тӀема хача зуламаш деш боабаьча наьха нийсхало» яхкар духьа демократически мехка общественносто дӀадех укхаза хӀанз кортамукъа лелаш къыметтед бундесвере, полице, суда органашка бехктокхаме гӀулакхаш леладеш болча гитлеровски палачаш хиннарашта таӀазар дар.

А. ГРИГОРЬЕВА сурт. ТАСС фотохроника.

ДУНЕ ЦХЬАН КӀИРАГӀА

ВӀАШИ ВАРТЕИ МУТӀАХЬЕИ БОЛАШ

Машара Дерригдунен совета тӀахьехамах 5 апреле дена 12 апреле кхаччалца Азе чакхдаьккха кӀира цу континента мехкашкарча а цун доазонел арахьарча а дукхача общественни гӀозараша хьинаре хьаллаьцад. ЧӀоагӀа тайп-тайпара хиларца белгалйоалаш хиннай кӀира доазонашка къамний дунен халкъашта юкъерчеи организацеша чакхъяьха мероприятеш. Бакъда, цу ерригешта йоагӀаш яр цхьа белгало. Цар хьахьонхар Вашингтонеи Пекинаи гӀулакхаш бахьан долаш Азера хьал цӀенхаштта телха хиларах халкъаш чӀоагӀа сагота долта. Цу хьакъехьа аьлча Азен кӀира общественность оврцагӀьякхара лоархӀам болаш событи хилар. Цо новкъосталл дир чутӀертача империалистех цар пекински хулаехи шоай паргӀатои шоай лоӀаме хиларш лорадеш долча азиатски мехкий халкъий нийсача гӀулакха еррига континенташкара бӀаьш миллионаш бола нах мутӀахьа хилар хьахьокхара.

Демократически Афганистана моастагӀий тийша болх хьагуча я боахаш дукхача политически партей, къамийкортмукъален боламий, профсоюзни объединеней, кагирхойи кхалнаьхеи организацей викалаша хьадийхар афгански халкъа чурча гӀулаккашта Вашингтони Пекини чутӀерзилга соцадар. Цар чӀоагӀа харцахьа лаьрхӀар Ирана хьакъехьара американски тӀема-политически шантаж, цун кердагӀа йолц оагӀув укх деношка КӀайча цӀено дӀакхайкадаь карательни гӀулакхаш а долаш. Индийски океанерча Диего-Гарсия яхача гӀайрен тӀара тӀема-форда база ВӀашагӀхийттача Штаташа шеръягаи цуна модернизаци ярах Африка малхбоалехьарча йисте агрессе керда плацдармаш хьаяра Азе мехкий общественносто ше чӀоагӀа дукьала хилар дӀахайтар. ДӀахайтар иштта Вьетнама, Кампучена, Лаоса духьала агрессивни кампани йоаржаьча пекински гегемонистий бехкагӀа Къулбе-Малхбоален Азе тӀом хьар кхерам болаш хьал оттар кхераш сагото яйтилга.

КӀира чакхдоаккхача дакъа лоацаш хиннараша льхал азиатски халкъашта юкъе динача лоалахой чинсапера бувзамаш хьаллацанза дардац.

Азиатски паччахьалкхенашта юкъера бувзамаш, нагахьа санна дика лоалахой хилара, вӀаши безара, нийсхо лелаяра принципаш чӀоагӀъяра уж тӀехьа хуле, мел беркате хила йиш я къаьгга хьахьокхаш хӀама да Инде республикаи социалистически Вьетнамаи юкъера гӀулакхаш дегӀадоагӀаш хилар. Азе кӀира чакхдоаккхача хана Вьетнама премьер-министр Фам Ван Донг нерте а волаш СРВ правительствени делегаце Инде яьча официальни доттагӀлен визитах азиатски материка тӀара политически климат дӀахо тоаяра наькъагӀа керда лоархӀаме тӀа баккхар хилар.

КӀира долча хана. хетаргахьа, континента халкъашта дага яьхкарех цхьаккха проблема хьоаха ца еш йисаяц. Цу лоархӀамеча дунен халкъашта юкъерча мероприяте хьахьекхар машара моастагӀашта дагадар дохадарах кхохнам кӀаьлбара даькъе дӀахо прогресс Ӏалашъяран дикагӀйола средство гӀулакхаш хьинарегӀеи цхьоагӀо йолаш леладарах латтилга машар безача общественноста гуш хилар.

ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА НОРМАШЦА ТАРЛУШ ДОАЦАР

Ирански халкъо дӀаваьккха шах хиннар юха хьавала а цо лочкъадаь рузкъа юха кхачийта а американски администраце ца тигарах юкъе эттa американо-ирански конфликт кердаь кхы а драматичнегӀен дерригача дуненна кхерамегӀен болча боарам тӀа яьннай. Ирански лидера Аятолла Хомейни мусульмански студентий тӀахьожам болаш американски посольства болхлой Тегеране совцабаь багӀийтара хьакъехьарта решенена жоп луш президента Картера дӀакхайкадаьд Ирана духьала США-с моральни «санкцеш» оттаергхиларах. хоадаьй американо-ирански дипломатически отношенеш. дӀакъайлай Лос-Анджелосера, Сан-Францискора, Чикагора, Хьюстонера, Нью-Йоркера ирански консульстваш, ирански дипломаташ США-ра арабаьхаб. Американски официальни болча наха лерхӀ «хаьдда долча хьалашка» кхы а чӀоагӀагӀа гӀулакхаш де тарлуш хилар. Из фу яхалга да аьлча, из да форда блокада ергъя, къыметтел Ирана духьала тӀом а хьовбергба яхилга.

Уж «санкцеш» кхоачашъергья США оагӀонгахьара цар малхбузеневропейски союзникаштеи Япониеи, уж Ирана Вашингтоно оттаьча торгови блокадана юкъеозаргболаш Ӏоткъам а беш. Цу хана КӀайи цӀа шийна могар деш да Иране совцабаьча шоай дипломатех къахетам байта гӀерташ, тӀема операцеш хуле цига шоаш хьаллацара «моральни ларда» йолла гӀерташ. Мел могар ду США тӀема низаца мара шоай нах мукъабахара кхы ниъ боацилга дӀахьокха гӀерташ.

Ма дарра аьлча, из деррига «хабар» дош доацар да. Ирански Ӏаьдало цкъа санна дукхаза дӀахайтад американски посольства болхлой мукъабовлийта ше кийча хилар, нагахьа санна цар дӀадеха нийса а законагӀа доагӀаш а дар Ирана чурча гӀулакхашта юкъетӀертилга дӀадаккха США раьза хуле. шаха доал деча хана Иранаца Вашингтоно хьалха лелаь политика харцахьа лоархӀе. цо даь зулам бахьан долаш ирански халкъа суде дӀачулургволаш монарх хиннар юха хьалой. Цу лакхехьа хьоахаьчарех цхьаккха а условн яц ца йоагӀаш я ала йиш яц. Зуламхой хьабалари наьха рузкъа юхакхачийтари дукха хана дена дунен халкъашта юкъерча вахаре тӀайна леладеш хӀама да.

Иранацара конфликт хьал а хьееш, Ирано дӀадехар кхоачашде а ца тугаш, Персидски заливе дукха тӀема форда низ гул а бах хӀанзара американски администраци, боккъалдар аьлча, гӀерт кхыча паччахьалкхений гӀулакхашта империалисташ юкъетӀертилга дӀахо йодача хана а кхоачашдара шоай къаьстта йола бокъо чӀоагӀъе, цӀерацеи герзацеи шоай лоӀам халкъашта кач болла. Раьза ца хилча валац «Эттелаат» яхача ирански газето США гӀулакхех дувцанча. Цо яхачох Америкaна доал деш йолча капиталистически монополей группо дерригача дунен тӀа гӀолла дӀахехк авианосцаши хин кӀал гӀолла лела лодкаши. дӀахо йодача хана моцалаи Ӏазапаи кӀал лоаттаде США гӀерташ долча мехкий чотах шош дика ба оалийтадз Ӏалашдергдолаш.

Американски санкцеш пайданеи нийсеи хилара шеко йолаш хилар гучахьа тахан хьакхайкаду къыметтел Вашингтона кхоачарагӀа болча союзникаша а. Кертера дӀакхайкаяьча решенеша «корзагӀа валарен гӀулакх талхарен» хьисапе а лоархӀаш «Файненшл Таймс» яхача английски газето белгалдоах массане тӀанйца дунен халкъашта юкъера нормаш юкъе а кхуелаш-дунен халкъашта юкъера гӀулакхаш дӀахо леладе Вашингтон могаргдоацаш хилар хьахьокхилга.

ЮХАЕРЗАЕ ЙИШ ЙОАЦА ПРОЦЕСС

Лаьтта кхесташ хиларах теша ца тугаш хинна юкъерча бӀаьшеренешкара схоласташ санна мара вашингтонски «теоретикаш» кхетаде ловш бац дуне цхьан метте латташ ца хилар, е «Мобил ойлга» а, е госдепартаментага а, е Пентагонага а хьатта хӀама а доацаш ший законегӀа из дегӀадоагӀаш хилар. Вашингтоне болаш бола «гӀожача лине» викалаш чӀоагӀа ловш ба халкъий болам юхатоха наьха бера шоай рузкъаш мукъадахара йола цар процесс соцае, цар къамий кортмукъале чӀоагӀъяра духьале е. Бакъда тӀехь-тӀехьагӀа халагӀа хул реакциони репрессивни режимаш хьаллаца дукхача наьхар революционни энерги йохае. Из дизза доагӀаш да дукха ха йоацаш а тӀехьа США ший ковма йистош лоархӀаш хиннача йоихача, чоалханеча, рузкъаш дукха долча района Латински Американа а.

ДӀадахача кӀирагӀа, хьалха а санна планета кхыча «Иайхача моттигашка» а санна массови информаце средствай теркам шийна тӀаззар зӀамигача центральноамерикански мехко Сальвадора. Гватемалацеи Гондурасацеи доазув долаш йолча цу паччахьалкхене шерагӀа баржаш латт къамий-кортмукъален демократически болам. Поогрессивни хувцамаш ца хилийта а гӀерташ, моттигерча олигархе, Вашингтоно мога а деш хьал а лоацаш, диктатор шарал Ромеро дӀаваьккхав. Ӏаьдала керте оттаьяо военно-граждански хунта. Бакъда, хунта маневрашеи наьха къеле бокъо ца хилари долаш дале а реформаш е гӀерт алийта леладеча гӀулакхашеи нах эгӀазбагар юхатоханзар. ТӀакха нах боабе болабир. Фашистски элементий бандаша боабу патриотически уйла йола дейтелаш. Топаш техай Сан-Сальвадора дукхача наьха манифестацена. Юртарча районашна американски советникий хьалхлелца тӀемахой доакъоша ахархоштa чӀоагӀа таӀазар ду. Хоамаш ду Вашингтоно хьалха а доахаш лоалахарча паччахьалкхений эскарашна Сальвадора интервенци яра планаш кийчъеш я лхаш.

Къовсам айлуш латт. Сальвадоре нерда организаци — бахача наьха шеррача гӀозарий викалаш чубоагӀаш йола Демократически фронт вӀашагӀйолларо тешал ду хунта леладеча цхьанкха а къизача гӀуланха цу мехкара дукхача наьха антиимпериалистически болам юхасоцабе могаргдоацаш хилара.

Кхыча мехкашта тӀатеӀара йола империализма торонаш кӀезиглуш ме йоагӀа цун эггара агрессивнегӀа бола викалаш къизагӀа хул. Кхоакам кӀаьдбарен дуне революционни кердадаккхарен процесс юхаерзае йиш йолаш яц. Цо чулоац вай хана долаш дола реальни гӀулакхаш: хадданза дегӀайоагӀа машара, социализма, прогресса низий дегӀайоагӀа чӀоагӀал. дунен халкъашта юкъера конфликташ машара наькъаца къоастаянзеи термоядерни тӀом дӀабаккханзеи баргбоацаш хилар. Из процесс. шийла яле а сезонагӀа доацаш лоа делхе а соцае могаргдоацаш йоагӀа бӀаьсти санна мара сацалургйолаш яц.

В. ХАРЬКОВ, К. ДУДАРЕВ, Г. ВАСИЛЬЕВ. (ТАСС).

Ленински преми яккхара

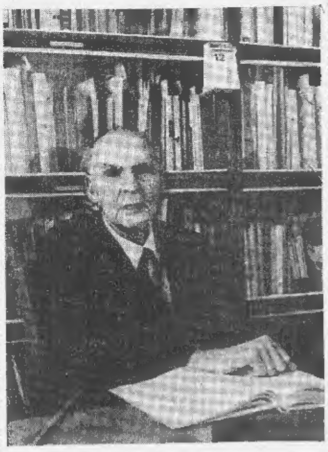

1980 шера Ленински преми яккхийта оттадаьд къахьегІа волча советски историка, академика Н. М. Дружинина «Русская деревня на переломе. 1861—1880 гг.» яха книжка.

Николай Михайловича В. И. Ленина положенеши хьехами ларде а лаьца капитальни болх хьабаьб Росс феодально-крепостническ система кризисеи капитализм дегІаярен хьисьекъара.

Н. М. Дружинина книжка — из фундаментальни болх ба, цо дІояхача бІаьшерек шоллагІча даькъера Росс революционни процессана ял ленински анализ баькъю.

О. КУЗЬМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

СССР халкъа художник, СССР художествий Академе бокъоица вола член Николай Михайлович Ромадин Ленински премин яккхийта оттаваьв цун пейзажий цикл «Москва-па юххера Іа», «Кудински Іам», «Берендеева хьу», «Къилбаседа Кавказера бІаьсти», «Есенински Русь», «Хьун юрт» яха балхаш баьхан долаш.

В. САВОСТЬЯНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

КЕРДАЧА ТРАДИЦЕЙ интернациональни чулоацам

Доккхий а кагий а къамаш вІаши гаргаоарея масее оагІорахьара дегІадоаладарен декхар кхоачашдеча йоккха моттиг кхоач халкъий прогрессивни традицешта ета пропагандага.

Социалистически традицей дальъера Коммунистически парте политика къаьгта хьахьенхай СССР Конституце тІа. Укхаза эттара хьалха нертагІдоахар да революционни традицешта тешаме хилар. Уж иныгІаре а лувцаш дІачІоагІъю советски халкъо общественни строяи СССР политикая кІийлнешш, оттаю граждански бокъонаш, паргІатонаш, декхараш, социалистически дерригача халкъаі пачхьалкхен организаце принципаш йо де дерхІараш.

КПСС Программа тІа хьахьекхад коммунизмо традицеш хьахилара мыькъаш: «ХІара халкъа прогрессивни традицеш хьал а доаццаш, уж берригача советски нaха дІа а доаийташ парте ма могга дегІадоалдеригда керда деррнгача къамашта цаІаш хургдола коммунизм хьальерий революционни традицеш». Цу балха тоаам, мел ца долийташ нарге кулгал а деш, партийни, профсоюзни, комсомольски, культурнопросветительни, къахьегамхой кхыча организацеша координированно а вІаши дагабоалаш а беча балхах тийша хургба.

Къамий традицеех пайда эцара торонийн мах беш къаьстадаппа даргдоаца доаздa, малагІа традицеш я бокъонца халкъа, прогрессивни дерхІа езараш ахар. Царна юкъедоагІа сага сих, цу халкъах доалла эздели сийлен йиза хьагойташ дола традицеши обычеши: социалистически Даьхенцара безам, накъа диналы къахьегам безарч, деррига халкъаш дархІарчхьаша безаре пожкагІчун сий дарн, къаденцача даьнаьнси, шийл аІамагІча йижарий-вежарийн йоакхо ярвІаши гІо дар, кхыдараш.

Интернациональни кхетам баларен коммунизм хьалъяря новкъарло ета дІаяхача замех юхедигарашца лоаттабеча къовсамен эггара эффективнегІа болча лостамех цаІ дерхІ хай къомий традицеІ динагІа йолча, прогрессивнегІча оагІонех республикерча къахьегамхоша коммунистически кхетам балара беча балха тІа пайда эцар.

Шерра даьржа да НохчГІалгІай цу хьаша тІаьацир. Хьана тІаьцара обычай хьалхарчул а шерагІа яьржан хІинца республике. Цо тІо ду къахьегамхоша юкъера бувзамаш чІоагІде а вІаши новкъостал дела шерде а. ВІашагІдеттадалара шийн тайпара йола интернационални форма, ленински къамий политика кхочалар хиле дІаяхча Нохч-ГІалгІай, Къилбаседа-ХІирий, Дагестана, Къилбаседа-Кавказа кхыча республикий доттагІала Деноош. Иштта чулоацам болаш да Нохч-ГІалгІайчеии доаллахарча автономни республикийн районашта юкъе деоду цІейш.

Традици а хиийна дІаьттад вай пачхьалкхен социальни кІийле — болхлой класса, колхозни вахархой, интеллигенце йохаргіоаца цхьоагІо къаьгга хьагойташ йола городо юрта шефство лелаяр. ЧІоагІа дегІадаьхкад гроз-ненцашк республика юртаинарча, районашкарча бахархоша леладу шефски гІуллакхаш. ЧІоагІденнад Заводскоай районa къахьегамхой Урус-Мартанa районa кхалкхa къахьегараццарча гІуллакхашта тІатІоллареи культурни бувзамаш. Заводхоша гІо ду юртахошта юртбоахама техника тоаc, хьайбаш лелаечочa халача балхашта механизацн е, хьаькъам чуэпа. Хьувкъам чубена баьна шийн цІераца а болхлой классеи ахархойи цхьоагІон барти хьагойташ дола «Марси жІовиb» яха цІей ду.

Хьаьший тІанйбара керда общественни формаша чулоац хІана производствени ярам саппа, иштта, общественни культурни вахара а сферашь Кхетам балара боккха доархІам болаш да кошал долча халкъий искусствай литературни декадаш. Вошал долча халкъий делегацеш чІоагІа гІадбахе тІаза хІара республике.

Цу тайпара, масса а долаш долча хьаца тІаьцаро цун кердача социалистически чулоацамо новкъостал ду халкъаш вІаши гаргаоаря халкъашта юкъера доттагІал дегІадоаладу.

Оалаш кІаьргга исторемa чудолхаш а боккхий нах лархІар сания йола халкъа обычи а.

Из ІалаЬмате дика халкъа традици я. Цо дІадех берашта эздели гІулакхи Іомадар, хана шийн вонихагІчун сий деш хургдолаш царна кхетам балар.

Кагирхоша морально-этически кхетам луча кІезига доархІам болаш хІама дац боккхагІберий авторитет къахьегамен хІара деннарча гІулакхийн опыт парча ялар. бытовой конфликташ кІаьдьяри дІаяхари. Иштта, боккхийча чаьха авторитетах дика пайда эц вайцига яхьенни дутача, керда быт юкъейоалара, цхьалолча антиобщественни гІуллакхашцарча къовсама даьлъера юртий сходши решенеш кхоачашъю.

Хана доккхагІа лолча ноахала вяналш ба эггара хьалха советски халкъа революционни, тІема, къахьегама традицешта тешаме бараш а цар пропагандисташ а. Из бахьан долаш йоккха я кхуврабоагІарашта боккхагІа бараша ю влияни. Халача вахара тохкамий школи яккхаза болчо царна В. И. Ленина яьхлача бесса, «чІоагІа эш революционни традицешен шеррача политически кругозорон кхетам беннача къаьнача къовсамхой опыт...»

Коллективизма, вІаши новкъостал дара, бартагІа дахара уйла йолаш хургболаш кхетам балара новкъостал ду белхий бара халкъа традицеш. Гаьнна хьалхарча хана дело хІара халкъа традици а болата къадоагІаш хІама за лоалахо цІенош де воллавелча цуна новкъостал дар. нахкъаш тоаде, мелаш дола хий лахдувла хьест цІенбе, додача хина тІяй тилла цкеана арабуилар.

Из традици шерра яьржай вай хана а. Къаьстта гуш я из традиции, тхона хетачох, воскресникаш деча, нах баха моттигаш тоаеча, кхычахьа.

Къахьегамхошта коммунистически кхетам балара доархІаме форма а хиина дІаьттад республике улицаш цІейш чакхдахар. Уж цІенш хилалехьа дукха балхаш ду улицаш тояра, гаьнаши зазаш догІара, цар санитарни хьал тоадара, укхаза дакъа лоацаш хул цу улицаш тІа баха берригa нах. Цхьана къахьегаро вІаши гаргаувзнах, хьаю консерватизми кослости шийца йоацаш йола коллективизма атмосфера.

Цхьабакъда, керда, социалистически традицеш быта юкъейоалаярен халкъа прогрессивни традицех пайда эцарен даькъе кхоачамбоацараш кІезига дац вай 1977 шера хиннача КПСС Нохч-ГІалгІай обкома V пленума партийни, советски, профсоюзни, комсомольски, кхыйолча организацей тергам тІаазар из болх мела делаш хилара.

1979 шера хиннача КПСС Нохч-ГІалгІай обкома III пленуме белгалдаьккхар партийна организаце идеологически балха яреладе доархІаме моттиг лоацаш дола керда советски цІейши обрядаши къахьегамхой быта юкъейоалаяра йолча республикански комиссе болх тоабе безаш хилар.

Керда обрядаши цІейши къахьегамхой быта юкъедахьара даькъе цхьадола толамаш даьхадяле и, вай хІанз а дукха кхоачамбоацараш да. Царех ца дувцаш Іе йиш яц. Къаманчун метта динадараш дІаоттаде гІертараша леладераш вай советски гІуллакхашца тарлургдолаш а дац, хІаьта дІахьалхашкахьа даха вайна новкъарло еш а да. Уж негативни гІуллакхаш цІендаь дІадаха деза тІаьрсттa къовсам а лоаттабеш. ХІаьта цу къовсаме пайда эца беза производстве хьалхалаттарий, советски халкъа революционни, тІема, къахьегама традицеш поаех йоакхаш болча хана доккхагІа долча поахала инкалий, берригача хьалхалча къахьегамхой авторитетах. Цу тайпарча гІуллакхашцарча къовсама боккха доархІам болаш да прогрессивни халкъа традицеш юкъеозар.

Дукхахача бІаьшеренашка хьахиина хІара халкъа прогрессивни традиц ІалаьматехІ йоккха тІехьале я, хІаьта пунах пайда ца эцар хьатІадоагІа поахалаш шоай даьша Іоаьнча маьхаленех лхар санна хІама хургдар. В. И. Ленина хьайда духьала хиннав»... шоай къаьстта йола культура а ала гІертарашта цу дІадийхал деррига»... сага уйлен культурен дегІаухача ше зоир шу совгІча хана Іоадинаьхе мел дар» кхетадари довзари.

БІаьшеренашка хьахиина цу с воих халкъа традици духхьал цу халкъа доалахьа дола хІама хиина Іац. Социализм хьалъеш латтача хана прогрессивни традицеши обычеши хьаддаиза дегІаух: хІара халкъа прогрессивни традицей чулоацам бІаьхегІа хул, уж вІаши горге а долх, хьахул дерригача дохкийча а нагийча а къамий юкъара интернациональни традицеш.

Халкъий доттагІалах, доккхийча а кагийча а къамаша цхьана гІуллакхаш лелацарах хьахиннай прогрессивни къамий традицеш дегІаахара шийле, хІаьта цо советски наьха вахара ерригача оагІонашна кхы а кІоаргагІча интернационализаци арга вут.

В. НАУМЕНКО.
Л. Н. Толстой цІерагІча Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университета Іилман коммунизма кафедра преподаватель.

ПХЕ ШЕРА ЗАДАНЕШ КХОАЧАШЪЯЬЙ

Облсовпрофа президиума шийн заседане итог лий В. И. Ленин ваь 110 шу дизара хетаяь республикерча городашкеи юрташкеи бахача наха гІулакх дара киносета коллективашта юкъе яьржа хиначa яхьа.

Из деза да хьатІакхачалехьа пхе шера планаш кхоачашъяьй 13 коллективо. Цар на юкъе я химикий культура Дворец, Стари промыслашкара 15 участка, «Чеченингушводстрой» чуйоагІача Знаменка яхача юртара дІаса лелача механизированни колонна, «Комсомольский», «Верхненаурский», «Родина» Калинина цІерагІча совхозий, кхыйола клубаш. Кхойтталенна а облсовпрофа сийлен грамоташ еннай.

Къаьстта белгалбаьина къахьийгад «Пригородный» совхоза клуба болх беча Галаев Солци Сайдаевичеи Знаменкерча дІа-са лелача механизированни колонна клубе болх беча Алиаев Муса Хьамидовичеи. Царна еннай «10-ча пятилетка ударник» яха знакаш.

Я. БУБНЕНКО.

СПОРТ

ШАШКАШИ ШАХМАТАШИ

10—13 апреле «Урожай» яхача ДСО-с чакхъьаьккхар Нохч-ГІалгІайчея районашта юкъе шахматех шашкех котало яккхара ялыш. Цу хьашна дакъа лоацаш яр шийтта-шийтта команда.

Шахматех ловзаш хьалхарча кхаь моттиге дІаяйсьлар Грозненски района, Грозненски горспортсовета, Наурски района командаш. Шашкех ловзаш хьалхара приз Гудермесски шашистацка кхаьчар, шоллагІъяр — Ножай-Юрта района командага, кхоалагІа моттиг — Грозненски района спортсменашка.

Б. АБАДИЕВ.

●

ПРИЗ ФУСАМДАЬШКА ИИСАР

Нохч-ГІалгІай АССР баскетбола федерацеи Грозненски гороно «Къонах» яхача КДЮСШ - ей диззача пхи дийнахьа «Красный молот» завода спорта Дворецe дІайкьар СССР спорта мастера Ахтаев Увайса хетаяь баскетболах йола Еррисоюзни кхелстарий турнир.

Цу ахьe дакъа лаьцар Москва, Тбилиси, Ереван, Грозный яхача городий командаша. Цига йийха яр дуьнахача хана деиз Ахтаев Увайс ловзаш хиина Алма-Агера команда и. Цхьабакъда, халахете а ала доагІа, из команда ца яр. Турнира хьалхарча дийнахьа цун доакъошхоша Ахтаев Увайсах лаьцаи, цун спорта маьхкъах лаьцаи дийцар Увайса доттагІчо Мусаев Нюри Исаевича — путешествейи экскурсейи Нохч-ГІалгІай бюро председатела. Турнира керттерча судьяс Г. Н. Баклунова дехарца бургаш юкъе йоаких К. И. Мусаева. Иштта дІадолалу Тбилися — Грозный-2 командашта юкъера ловзар. Счет 59—56 йолаш хьаьший кот а боалаш дІакъьстар из къовсам. Цкъацкъа ца эшаш дика ловзаш чакхъьаьккхар турнир вай «Къонах» яхача ДЮСШ-и командо. Укх командашца цар хиина ловзараш чакхдаьлар е счеташ а йолаш: Тбилиси — 83:79, Москва — 96-78, Ереван — 86-27, Грозный - 2 — 87:64. ШоллагІа моттиг Тбилисе командо яьккхар, кхоалагІа яр — Грозный-2 баскетболисташа. Цу турнира доакъошхошта юкъе ловзара динагІа техника гойтар А. Павлова (Гоозный). Цунна еннай лаьрхха йола приз. Дика ловзирца белгалбаьинаб баскетболисташ — А. Симкин, В. Агафонов. Шаккхе а Грознера. Г. Глонти (Тбилиси), С. Вардакян (Ереван), В. Дегтярев (Москва). Оалабеллам ца беш, ловзарий нийса кхел еш дика чакхъьаьккхар из турнир судьяхоша—грозненцаша Г. Баклунова, О. Жилкова, А. Матвиенко, В. Иванова, В. Манина, Н. И. Джамбулатова.

Нохч-ГІалгІай АССР баскетбола федерацеи ДЮСШ-а дирекцеи решени яьй дІахо из турнир хІара шера чакхъяха.

В. ШАХВЕРДОВ.

КУЛЬТУРА УЧРЕЖДЕНЕШИ АТЕИЗМИ

Шалински района культура учрежденеш атеистически пропаганда яра дикагІа йола формаши методаши юкъе а кхувлаш, хаддаза болх тоабеш хьайоагІа. Къаьстта дика болх беш да Меснер-Юртовски Курчалоевски культура ЦІенош, библиотекаш. «Ислам хьахиларн цо ду леи», «Лаьттан тІа вахар хьахиларах Іилмон динон дувцар» яха стендаш яьй укхаза.

Царел совгІа Іилма - атеистически литература долаш хоза нийчъяь книжни выставкаш, атеиста уголокаш. Лектораша, пропагандисташа, царех хаддаза пайда нийбу шоаш дика духьалара Іилман ларда тІа пропаганда еш.

М. ЭПЕНДИЕВ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

15 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйранийна гимнастика.
9.05 — «Дуккаеза стиххаш».
9.35 — «Хождение по мукам» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. «Ахбойса» яха 10-гІа сери.
10.50 — И. С. Бах. Фильм-концерт. Йистедаьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — «Хьона дикагІа мел дар» яха документальни фильм.
15.35 — «Къоначa спортсмена йоккха арена».
16.05 — «Хьаст» яха фильм-концерт.
16.35 — Фехтованех йола Еррисоюзни яхь.
17.05 — «Спор-клуб».
18.15 — «Юрт: гІуллакхаш а декхараш а».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — Халхараш ду «Кэти Клавихос» (Испани).
19.20 — «Алкоголизм». Лора беседа.
19.50 — «Хождение по мукам» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. «Хьежар». 11-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Искусства мастераш». РСФСР халкъа артистка Л. Сухаревская. Передача йистедаьлча — «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — «Дай-воаной, шоана!»
8.40; 9.40 — Физика. 6-гІа класс.
9.10 — Возрождене заман искусство. ШоллагІа передача.
10.10; 14.45 — Французски мотт.
10.40; 11.40 — Обществоведени. 10-гІа класс. ПТУ дешархоштеи подготовительни отделеней ладугІархоштеи.
11.10; 14.15 — Эрсий мотт. Синтаксиса стилистически торонаш. Хьалхара передача.
12.10 — Студенташта - заочникашта. Лакхера математика. 3-гІа курс.
13.25 — Философи. Общественни сакхетам а цун структура а.
15.15 — Хьа Ленински библиотека. «Сийлахь - йоккха почин».
15.45 — А. П. Чехов. «Дядя Ваня».
16.35 — Ленина цІерагІча завода коллективана йоазонхой вІашагІкхетар.
17.15 — Фильм-концерт.
17.45 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
18.00 — Киножурнал.
18.10 — «Нохч-ГІалгІайчу гІонда».
18.30 — «Уvкхe[illegible]» ГІалгІай [illegible]

8.05 — «Чарахьах бола фьаьг» яха мультфильм.
9.25 — «Хождение по мукам» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. «Хьежар» яха 11-гІа сери.
10.35 — «Киноликкьбара клуб». Йистедаьлча — кердадараш.
14.30 — Кердадараш.
14.50 — СССР — Сири. «Экономически цхьана къахьегара ньыкъаш». Документальни фильм.
15.10 — «Эрсий хъамаьл».
15.40 — Г. Синисало — «Сампо» яхача балета йолча аьараяцара сюита.
16.00 — «Хьедамча». Телевизионни журнал.
16.30 — Фехтованех йола Еррисоюзни яхь.
17.00 — «Мичах шо, зурначаш!»
17.30 — Владимир Ильич Ленин вах 110 шу дизарга. «Ленин — журналист а редактор а». Передаче дакъа лоацаш ба: «Коммунист» яхача журнала керттера редактор Косолапов, «Известия» газета керттера редактор П. Ф. Алексеев, «Труд» газета керттера редактор А. М. Субботин, ЕГУ журналистика факультета декан Я. Н. Засурский.
18.30 — «Самукъане ноташ».
18.45 — «Тахан дунен тІа».
19.00 — «Іилман вахар».
19.30 — «Къахьегама сийлен хьалхалаттараш».
19.45 — «Хождение по мукам» яха телевизионни дукха серийни художественни фильм. «Сигала шийнлар» яха 12-гІа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Документальни фильм. Йистедаьлча — «Тахан дунен тІа» яха информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Передачий программа.
8.10 — «Шахматии школа».
8.40; 9.40 — Географи. 7-гІа класс.
9.10 — Возрождене заман искусство. КхоалагІа передача.
10.10; 14.45 — Немецки мотт.
10.40; 11.40 — Истори. 9-гІа класс.
11.10 — ТІехдина болх. Хьалхара передача.
12.10 — Студенташта-заочникашта. Инженерни графика. 1-гІа курс.
13.25 — Политически экономи. Социалистически экономикера бахама расчетни гІулакхий система. ШоллагІа передача.
14.15 — Подготовительни отделеней ладугІархошта. Физика.
15.15 — «Довза а довза хьаье а хе». Къоначa техникашта йола передача.
16.00 — С. Есенин. Лирика.
16.30 — Физика. 9-гІа класс.
17.05 — Владимир Ильич Ленин [illegible]

16 АПРЕЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Іуйранийна гимнастика.

РАДИО

15 АПРЕЛЬ

[illegible]

16 АПРЕЛЬ

[illegible]

Хоаттам

Тахан республике тІолион Грозненe хувцалуш морхаш а йолаш, йоачаш а йоацаш, малхбузехьара секунде 2—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш, хилен фегара температура республике — 7—12, Грозне 10—12 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, цхьайолча хана догІа а делхаш, дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагІонашкахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилен, фегара температура бийсана — 2—7, дийнахьа — 5—10 градус йІовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Олимпиада-80 накъадолхаш

ОЛИМПИАДЕРА ШИЙ ЛОІАМЕ КІАЛТОХАРГАХ ЛАТАР

Олимпийски турнире шийлоІамеча стилах кІалтохаргах латар хургда 27 июле дена 31 июле ккаччалца. Ловзараш дІадоладала цхьа шу хьалха хьалъяьча ЦСКА клуба футбольно-яйгаатлетически комплексе. Цу паргІата а хоза а йолча спорта Двореца кІеззига хьалхагІа классически стилах болча бореций къовсамаш хургда. «Вольникаш, «классикаш» санна, латаш хургба бІь кІувса тІа. Ялх зазр гаргача сага йиш хургья богатыраш мишта лет хьажа. 434 низ болча светильникаша сийрдайоаккхаргья 126х84 метр моттиг чулоаца манеж.

Футбольно-яйгаатлетически комплексе къовсамий доакъошхошта мел эша паргІатонаш йолаш я. Укхаза я тІера баракъа Іодоаккха 17 моттиг, 5 сауна, массажни а зорий а кабинеташ, 8 буфет, 200 моттиг йола столови, пресс-бар.

Къовсамаш долча деношка журналистийн арктелийн укхаза довза йиш хургья ший лоІаме латара истори, дуненн дикагІа бола атлеташ бовзаргба лаьрххІа яракинцача плакаташ тІара, кхыча материалаш тІера.

ХІанзара бІаь шу долалуш ший лоІаме кІалтохаргах латар керттерча дакъе США мара довзаш дацар. 1904 шера Сент-Луисе хиннача Олимпийски ловзарий программана юкъедахьар из. Турнире дикка лоацаш американцаш мара ца хиларах деррига совгІаташ царна дисар.

Вай мехка ший лоІаме кІалтохаргах латар дІадаьржар Сийлахь - боккха Дайхенна тІом чакхбаьнначул тІехьагІа. 1945 шера чакхъяьккхар хьалхара Еррисоюзни чемпионат. 1952 шера Хельсинке хиннача Олимпиаде эггара хьалха дакъа лоацаш ший лоІаме кІалтохаргах латача советски масторий — Цимакуридзе Давида, Мекокишвили Арсена — вІаштІехьдаьлар дошо ши медаль яккха.

Дунен чемпионаташка СССР командас духхьлха дакъа лаьцад 1954 шера. Укхаза вай борецаша дакъе класс дІахьекхар: Балавадзе Вахтанг, Энглас Август, Мекокишвили Арсен эоккхера совгІаташ а дахьаш цІабаьхкар. Командии хачета вай сборне Турце атлеташка цхьа очко мара кхачийтанзар.

1959 шера дена СССР командо дуьен хьалхленашка массаза а коталонаш яьхай. Къаьстта доккхий толамаш даьхад махачкалинеца Аяи Алиева, цо пхеза яьккхай дунен чемпиона титул, москвич Александр Иваницкий—дунен пхаза чемпион, тбилисец Леван Тедиашвили — пхеза чемпион.

Бакъда, борецашта юкъе «рекордсмен» лоархІаш ва Минскера вай деза дегІ дола Александр Медведь. Из — дунен ворхІазза чемпион, ше дакъа лоацаш хиннача кхаь Олимпиаде доша медалаш яьхай цо.

Ший лоІаме кІалтохаргах латача олимпийски турнирашка массаза а яра къовсам хиннаб. Укхаза вай сборне толамаш сел доккхий дац. Масала, Мельбурне хиннача Олимпиаде цун лаккхерча совгІатех цаІ мара кхачанзар вайга (Мариам Цалкаламанидзе), цул тІехьагІа Риме цхьаккха а. Токио — шиъ (Александр Медведи Александр Иваницкийи). Мехико иттa а шиъ (Медведи Борис Гуревичи).

Бакъда, тІехьарча шии Олимпиаде вай бореций совгІенаш гІех яр. Мюнхене олимпийски чемпионаш хилар Дмитриев Роман, Абдулбеков Загалав, Тедиашвили Леван, Ярыгин Иван, Медведь Александр. Монреале ший лоІаме кІалтохаргах латаш хиннача иттанех бархІе совгІаташ даьхар. Чемпионаш хилар Юмин Владимир, Пинигин Павел, Тедиашвили Леван, Ярыгин Иван, Андиев Сослан.

ТІехьарча шерашка ший лоІаме кІалтохаргах латара правилаш дикка хувцаиннай: цхьаьца минута са а лоІаш, кхоккха минута кхоззз лет хІана. Правилаша къера борец хьшаре латар, эффективни приемаш яр. Ба.лашца гІод а токаш, судьяхой лира хул мела лелачарна.

СССР сборна командо воккхагІволча тренера, педагогически Іилмай кандидата Шахмурадов Юре шехьатехебечар олимпийски аьттув баларах лаьца иштта дувц:

— ТІехьара ихо сезон вай сборне во чакхъьаьккханар. Дунен а Европа а чемпионаташка оаха эйра олимпийски командана юкъе баха безам болчарех дукха бараш. Массаза а санна вайца къувсаш бар США, Японе, Болгаре, Румыне, Турце, Ирана борецаш. Къаьстта дика командa вІашагІкхет американий. Тохам ба аьлча, Сан-Диего хиннача тІехьарча къовсамашка вІувса даьша шоллагІа моттиг а яьккха. Дукха совгІаташ даьхалга. Укхаза белгалдаккха деза, США борецаш олимпиадашка массаза а аьттув боалаш латаш хиннилга.

Вай спортсмений а дика аьттув баьлар Сан-Диего. ШоллагІа дунен чемпион хилар москвич Корнилаев Сергей (48 килограмм), диазлагІа — махачкалинец Юмин Владимир (62 килограмм). Шоашта духьала мел лаьттачарел котбаьлар дебютанташ Ждановера Харачура Михаил (68 килограмм), Грознера Оршуев Хьасан (90 килограмм). Юкъера долал долча Ярыгин Иванаи Тедиашвили Левани хайца латаш хиннача Донецкерча талантлиин Мате Ильяс а (100 килограмм) духхьашка чемпионски медаль яьккхар. Доша медаль яьккхар Москверча дегІа веза волча Хасимиков Салмана а. Дунен чемпионаш-79 Олимпиаде-80 дакъа лоацаргдолча вай командa корта хургба. Дикь шера цкъа хулача керттерча старте чІоагІа кийчлуш ба олимпийски чемпионаш киевлянин Пинигин Павел (68 килограмм), Орджоникидзера Андиев Сослан (деза дегІ дола), москвич Дмитриев Роман (48 килограмм), дунен экс-чемпион вола киевлянин Белоглазов Анатолий (52 килограмм), Улан-Удера Алексеев Олег (82 килограмм). Команде хила безам болаш кхыбола атлеташ а ба, бакъда, цун корта, шеко йоацаш лаккхехьа аз бийцараш ба.

ГОЛУБЕВ Владимир.
(АПН).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски ул., 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктохаш секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностеи транспортеи — 9-24-01; юрта бахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехаш — 9-24-07; корректорене — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей ерей, шоаттей деношка

ГФ05160. «Грозненски рабочий» издательства типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1962.